

Er straff etter legemiddeloven 24a å anse som dobbeltstraff etter EMK P7 art. 4 dersom det tidligere er gitt sanksjoner fra idrettens egne organer?

Kandidatnummer: 629

Leveringsfrist: 25.4.2015

Antall ord: 17969

Innholdsfortegnelse

1	INNLEDNING	4
1.1	Tema og problemstilling	4
1.2	Rettskilde og metode	6
1.3	Oppgavens struktur	6
2	HVA ER DOPING?	7
2.1	Innledning	7
2.2	Definisjon av doping	8
2.2.1	Innledning	8
2.2.2	Idrettens definisjon	8
2.2.3	Strafferettslig definisjon	9
2.3	Antidopingarbeidet	10
2.3.1	Antidoping Norge	10
2.3.2	World Anti Doping Agency (WADA)	10
2.3.3	Overnasjonal regulering.	11
3	IDRETTENS SANKSJONSSYSTEM	13
3.1	Innledning	13
3.2	Idrettens selvdømmeordning	14
3.3	Saksgangen i dopingsaker	16
3.4	Skyldkravet	17
3.5	Beviskravet	17
3.6	Sanksjoner og strafferammer	18
3.7	Appellalternativer	20
4	LEGEMIDDELLOVEN § 24A	21
4.1	Innledning	21
4.2	Lovhistorikk	21
4.3	Skyldkrav og straff	23
5	FORBUDET MOT DOBBELTSTRAFF I EMK	24
5.1	Historisk overblikk menneskerettigheter	24
5.2	Tolkning av EMK	25

5.3	Forbudet mot dobbeltstraff og hensynene bak regelen	26
5.4	De grunnleggende vilkårene for anvendelse av P7 art. 4	28
5.4.1	Første vilkår - Begge saker må innebære straffeforfølgning etter EMK P7 art. 4	29
5.4.2	Andre vilkår - Begge sakene må gjelde samme straffbare forhold	33
5.4.3	Tredje vilkår - Den første saken må være endelig	34
5.4.4	Fjerde vilkår - Behandlingen i den andre saken må innebære en gjentatt forfølgning	35
5.4.5	Femte vilkår - Begge saker må rette seg mot samme rettssubjektet	36
6	VIL SANKSJONER FRA IDRETTENS ORGANER SPERRE FOR SENERE STRAFFEFORFØLGELSE ETTER EMK	37
6.1	Innledning	37
6.2	Hva er samme forhold i en dopingsak	37
6.3	Hvem er rettssubjektet i en dopingsak	40
6.4	Når foreligger det en endelig avgjørelse fra idrettens organer	40
6.5	Hvordan avgjøre om det er parallell eller gjentatt forfølgning av en dopingsak	40
6.6	Straffebregrepet	41
6.6.1	Innledning	41
6.6.2	Nasjonal klassifikasjon	41
6.6.3	Lovbruddet eller handlingens karakter	48
6.6.4	Sanksjonens innhold og alvor	54
7	KONKLUSJON	56
8	LITTERATURLISTE	59
8.1	Konvensjoner/traktater/grenseoverskridende samarbeidsavtaler	59
8.2	Lover/forskrifter/administrative retningslinjer	59
8.3	Forarbeider	60
8.4	Dommer	61
8.5	Bøker	62
8.6	Artikler og nettdokumenter	63

1 Innledning

1.1 Tema og problemstilling

Stortinget vedtok menneskerettsloven i 1999 der det fremkommer i lovens § 2 at Den Europeiske menneskerettighetskonvensjonen med protokoller (heretter benevnt EMK) skal gjelde som norsk lov. Det fremgår videre av lovens §3 at EMK, ved motstrid i forhold til bestemmelser i annen lovgivning, gis forrang.

Temaet i denne oppgaven er om sanksjoner¹ besluttet av idrettens organer mot bruk av doping innebærer at en senere straffeforfølgning av det samme forholdet vil være i strid med EMK.

Med dopingbruk menes kort fortalt inntak av medikamenter i den hensikt å få prestasjonsfremmet effekt. Dopingbruk ble kriminalisert i Norge da legemiddeloven §24a trådte i kraft den 1. juli 2013.² Denne lovendringen er således utgangspunktet for oppgavens problemstilling. Spørsmålet blir om straffeforfølgning for dopingbruk som tidligere er sanksjonert av idrettens egne organer er å regne som dobbeltstraff etter EMK artikkel 4 i tilleggsprotokoll 7 (P7 art. 4). Spørsmålet om dobbeltstraff ble etter min vurdering ikke spesielt grundig behandlet i forarbeidene til legemiddeloven

§ 24a. Departementet konkluderte med at idrettens egne sanksjoner ikke er å anse som straff og påfølgende domfellelse etter legemiddelovens 24a dermed ikke vil rammes av forbudet mot gjentatt straffeforfølgning i P7 art. 4.³ Advokatforeningen var eneste instans i høringsrunden som eksplisitt uttrykte skepsis til lovforslaget i forhold til en problematikk om dobbeltstraff.⁴

Arbeidet mot doping har blitt gradvis intensivert de siste ca. 50 år.⁵ Det har bl.a. blitt etablert et grenseoverskridende rettslig fundament i arbeidet mot doping gjennom europeisk og global antidopingkonvensjoner i henholdsvis 1989 og 2005.⁶ Denne komparative harmoniseringen har dannet grunnlag for at det er blitt mer effektivt for arrangører, forbund og stater å

---

¹ I flg. Store norske leksikon. Søk: sanksjon: ”rettsordenen knyttet til uønskede handlinger for å påvirke individenes atferd”

² Innst. 315 L (2012-2013), endringer i legemiddeloven.

³ Prop. 107 L (2012-2013), pkt. 2.6.3

⁴ Regjeringen.no, høringssider for forbud mot bruk av doping. Høringssvar advokatforeningen

⁵ Store norske leksikon. Doping historikk

⁶ The Anti Doping Convention (Europarådet) og International Convention against Doping in Sport (UNESCO)

samarbeide om og bekjempe doping. Den internasjonale antidopingorganisasjonen World Anti-Doping Agency (WADA) ble også etablert i 1999 etter initiativ fra Den Olympiske komité (UIO). Formålet var bl.a. å effektivisere, harmonisere og gjennomføre en internasjonal standard for både dopingtesting og sanksjonering av brudd på dopingreglementet.⁷ Denne standarden, eller listen over hva som betegnes som dopingmidler, omtales i dagligtalen som ”koden” eller ”The Code”, mens det gjerne er betegnelsen WADC som benyttes i teorien.

Oppgavens problemstilling har nylig blitt aktualisert på grunn av strengere og mer inngripende sanksjoner etter revidering av WADC.⁸ Bestemmelsene trådte i kraft den 1. januar 2015 og innebærer blant annet at ordinær utestengelse fra idretten, ved første gangs brudd på dopingbestemmelsene, har økt fra to til fire år.⁹ Dette kan igjen få en betydning for vurderingen til Den europeiske menneskerettighetsdomstol (EMD) i forhold til hva som er å anse som er straff i konvensjonens (EMK) forstand.

Doping er innen flere idretter et stort problem, og har av lovgiver blitt definert som et samfunnsproblem og er altså gjort straffbart. Som nevnt har idrettens organisasjoner gjennom mange år fokusert stadig i økende grad på arbeidet med antidoping og skjerpet sine sanksjoner. Grensen for hva som anses som konvensjonsstridig endres ved at EMD foretar en autonom og dynamisk tolkning av konvensjonsbestemmelsene sett opp mot endringene i samfunnsforholdene.¹⁰ For eksempel har en rekke forvaltingssanksjoner som ikke tidligere var ansett som straff etter norsk rett de senere år fått endret status til å være straff som følge av EMDs tolkning av EMK.¹¹

Formålet med oppgaven er å foreta en tolkning av om idømmelse av sanksjoner både etter idrettens sanksjonssystem og etter legemiddeloven § 24 a er i strid med reglene om dobbeltforfølgning i EMK.

---

⁷ World Anti-Doping Code (WADC), s.12

⁸ Antidoping Norges nettside, nytt regelverk

⁹ NIF-lov § 12 (4) og (5)

¹⁰ Jens Edvin A Skoghøy, Svensk Juristtidning 2013, De nordisk domstolene og den europeiske menneskerettskonvensjon, pkt. 3.2.6

¹¹ Jens Edvin A Skoghøy, Svensk Juristtidning 2013, De nordisk domstolene og den europeiske menneskerettskonvensjon, pkt. 3.2.4

1.2 Rettskilde og metode

Det finnes per i dag ikke rettspraksis fra norsk Høyesterett eller EMD som belyser problemstillingen om doping og dobbeltstraff konkret. De primære rettskilder blir dermed, juridisk teori, anti-doping konvensjoner, EMK samt norsk rettspraksis og EMDs rettspraksis i saker med nærliggende eller indirekte relevans for problemstillingen i denne oppgaven. Det vil også bli vist til noen avgjørelser i voldgiftsdomstoler. Oppgaven vil bli strukturert ved bruk av allmenlig juridisk metode. Når det gjelder den del som omfatter tolkningen i vid forstand og harmoniseringen i forholdet til EMK vil jeg følge EMDs metode, som innebærer en autonom og konvensjonskonform tolkning.¹²

1.3 Oppgavens struktur

Kapitel 2 starter med en grunnleggende behandling av begrepet doping.

I kapitel 3 vil jeg ta for meg idrettens sanksjonssystem, hvordan dette er utviklet, hvordan de enkelte organisasjonsleddene forholder seg til hverandre og hvilke sanksjoner som kan ilegges utøverne for brudd på dopingreglene. Behandlingen avgrenses mot de deler av sanksjonssystemet som ikke gjelder for bruk av doping.

I kapitel 4 vil jeg belyse og tolke legemiddeloven § 24a og hvordan forbudet mot bruk av doping er regulert strafferettslig. Jeg vil analysere forarbeidene og klarlegge hvilke hensyn som er bakgrunnen for bestemmelsen.

EMK og EMDs tolkning av bestemmelsen P7 art. 4 om forbudet mot gjentatt straffeforfølgning vil bli behandlet i kapitel 5. Jeg vil også klarlegge rettsregelen slik den er å forstå etter gjeldene rett.

Gjennom kapitel 6 vil jeg endelig bringe trådene sammen for å drøfte oppgavens problemstilling – er sanksjoner besluttet av idrettens egne organer mot bruk av doping etterfulgt av straffeforfølgning av de samme forholdet, i strid med forbudet mot dobbeltstraff i EMK.

I kapitel 7 vil jeg komme med mine konklusjoner.

---

¹² Rt-2002-557 s.556 og s.570

2 Hva er doping?

2.1 Innledning

Det antas at stimulerende midler, i form av naturprodukter, ble brukt allerede for flere tusen år tilbake i Asia, Amerika og Afrika.¹³ Med stimulerende midler menes stoffer som påvirker sentralnervesystemet slik at det gir en rusfølelse, nedsatt appetitt, likegyldighet og/eller våkenhet. Stoffene kan ved gjentatt bruk føre til avhengighet.¹⁴

Ordet ”dop” ble første gang oppdaget i Vest-Afrika der enkelte lokale stammer brukte betegnelsen på stimulerende drikker de selv produserte. Begrepet ble også benyttet på stimulerende drikke i kolonitiden av nederlendere og det antas at begrepet derfra spredte seg over hele verden. I 1889 ble begrepet første gang beskrevet i en engelsk ordbok. I idrettslig sammenheng ble det allerede under antikkens Olympiske leker i Hellas brukt egenproduserte sentralstimulerende naturmidler for å forbedre utøvernes prestasjoner.¹⁵ I den moderne idretten ble bruk av doping oppdaget midt på 1800 tallet.¹⁶ De første dokumenterte tilfellene av doping ble først gjort i en svømmekonkurranse gjennom i Amsterdams kanaler i 1865.¹⁷

Gjennom det 20. og 21. århundret har det vært en økende utvikling i antall dopingtilfeller med stadig nye metoder og midler. Narkotiske stoffer, som for eksempel amfetamin gjorde sin inntreden i idretten på begynnelsen av 1900 tallet.¹⁸ Fra ca. midten av 1900-tallet ble anabole steroider, som er syntetiske etterligninger av det mannlige kjønnshormonet testosteron, oftere tatt i bruk. Spesielt i idretter hvor styrke er avgjørende, for eksempel kroppsbygging og vekt-løfting, har anabole steroider vært mye brukt.¹⁹

Etter 1980 har det i tillegg til inntak av ulike medikamenter kommet nye teknikker og metoder som har preget doping.²⁰ Mye omtalt er for eksempel bloddoping og EPO som har vært

---

¹³ Store Norske leksikon. Doping historikk

¹⁴ Store Norske leksikon. Sentralstimulerende midler

¹⁵ Technische Universität München. Harmonising the knowledge about biomedical side effects og doping

¹⁶ NOU 1990:30 pkt. 3.2.2

¹⁷ Japanese Olympic Committee, avsnitt ”a history of doping”

¹⁸ Antidoping Norge. Dopingens historie

¹⁹ National Institute on Drug Abuse , What are anabolic Steroids og Norsk helseinformatikk.no, Anabole steroider

²⁰ Antidoping Norge. Dopingmidler/-metoder

utbredt i mange kondisjonskrevende idretter, for eksempel sykling. I tråd med stadig større omfang av doping og økende profesjonalisering av metodene som benyttes, har det vokst frem en erkjennelse av at doping ikke bare er idrettens eget problem, men også et allment og offentlig helseproblem.²¹

2.2 Definisjon av doping

2.2.1 Innledning

I dagligtale er doping ofte forstått som juks ved bruk av medikamenter eller stimuli som forbedrer prestasjonene hos en idrettsutøver.

Det har gjennom historien vært mange forsøk på å skape en fullverdig definisjon på begrepet doping. Det finnes i dag imidlertid ikke noen endelig rettslig bindende definisjon av begrepet doping som er felles for idretten og strafferetten. Gjennom historien har det som nevnt over utviklet seg stadig nye typer og former for dopingmidler- og metoder. Årsaken til en manglende klar definisjon kan derfor være de kontinuerlige og store endringene og utvikling i dopingbruk som har foregått.

2.2.2 Idrettens definisjon

Norges Idrettsforbund (NIF) har vedtatt en egen lov, NIF-loven, som gjelder alle forbundets medlemmer og organisasjonsledd. Lovens kapittel 12 omhandler doping. I NIF-loven § 12-3 (1) er det listet opp hvilke regelbrudd som er å anse som doping. I tillegg til inntak av forbudte medikamenter/substanser er i tillegg blant annet følgende metoder ansett for å være bruk av doping:²²

- Unnlatelse av rapportering
- Manglende tilgjengelighet for kontroll
- Forfalskning (for eksempel bytte av urinprøver med annen person)
- Manipulasjon eller ødeleggelse av dopingprøver
- Besittelse samt forbud av metoder (for eksempel tilførsel av tidligere tappet blod, kjent som bloddoping) med mer.

Idretten har dermed et utvidet dopingbegrep i forhold til det strafferettslige (se pkt. 2.2.3).²³

---

²¹ MNT, Medicalnewstoday.com. Doping Is Now A Public Health Issue, Not Just A sporting One

²² International Convention Against Doping in Sport. Annex I. "In and out of Competition"

²³ Antidoping Norge. Medisinsk info - hva er doping

I NIF-lovens § 12-3 (2), første setning, er det henvist til ”Dopinglisten”. Dette er en, til enhver tid, oppdatert liste som spesifiserer de stoffer som omfattes som doping innen idretten.

Denne listen skal oppdateres og være identisk med World Anti-doping Code (WADC). Utøvere kan enkelt holde seg oppdatert over hvilke medikamenter som står på listen ved å benytte en tjenesten ”legemiddelsøk” på nettsiden til organisasjonen Antidoping Norge (organisasjonen omtales i pkt. 2.3.1).²⁴

Det vil være tilfeller der en idrettsutøver har behov for medisinsk behandling og hvor medisineren inneholder stoffer som står på idrettens dopingliste. Det er åpnet for fritak fra dopinglisten etter nærmere spesifiserte prosedyrer. Følges disse prosedyrene og fritak innvilges, er bruken av medikamentene ikke omfattet av dopingbestemmelsene eller brudd på disse.²⁵

2.2.3 Strafferettslig definisjon

I henhold til legemiddeloven § 24a er det forbudt uten lovlig adkomst å erverve, besitte eller bruke stoff som er regnet som dopingmidler. Hva som regnes som dopingmidler er beskrevet i forskrift av 30. april 1993 nr. 318 som trådte i kraft 1. juli samme år. Med doping i strafferettslig forstand menes kun ikke-medisinsk bruk av stoffene som er oppført her.²⁶

Denne listen omfatter ikke, slik som idrettens dopingliste, for eksempel metoder som manipulasjoner, unnlatelser med mer. Narkotiske stoffer er også utelatt i forskriftene fordi bruk av narkotika rammes av strengere bestemmelser enn den nye bestemmelsen om forbudet mot bruk av doping.²⁷ I forskriftene er det også stoffer som er utelatt fordi de ikke er ansett for å være tilstrekkelig helseskadelig.²⁸ Hvilke stoffer som til enhver tid skal falle inn under forskriftene, og dermed dopinglisten i strafferettslig forstand, er delegert til Statens legemiddelverk.

Det vil dermed være slik at enkelte brudd på dopingbestemmelsene i idrettslig forstand som omfatter bruk kan falle inn under legemiddelovens narkotikabestemmelse §24 jf. §31, mens andre faller inn under §24a jf. §31 fordi det er definert som legemidler. Enkelte metoder som

---

²⁴ Antidoping Norge. Legemiddelsøk

²⁵ Antidoping Norge. Medisinsk fritak

²⁶ Høringsnotat om endringer i legemiddeloven, pkt. 5 og
Prop. 107 L (2012-2013) pkt. 2.4

²⁷ Forskrift 14.februar 2013 nr.199, Narkotikaforskriften.

²⁸ Legemiddelhandboka. G14 Doping, siste avsnitt

er oppført på idrettens dopingliste, for eksempel såkalt manipulasjon av dopingprøver eller bloddoping, vil ikke rammes strafferettslig da det ikke omfattes av forskriftene.

2.3 Antidopingarbeidet

2.3.1 Antidoping Norge

Antidoping Norge (ADN) er en stiftelse som ble opprettet 3. juni i 2003. Stiftelsens formål omfatter alt fra informasjon og forbyggende virksomhet til kontroll og påtalevirksomheten. ADN driftes etter mandat og delegering fra NIF og ADN anses dermed være et organ knyttet til den organiserte idretten. Den delegerte myndigheten fra NIF til ADN er regulert i NIF-loven § 12-2.

Stiftelsen oppsto som en følge av at Kultur- og kirkedepartementet (KUD), midt på 1990-tallet, tok initiativet til og startet utredninger for å skape et frittstående antidopingorgan. KUD og NIF stod sammen om å grunnlegge ADN. I felleskap fastsatte departementet og NIF ADNs grunnleggende rammer og retningslinjer gjennom vedtekter samt at de velger styret til stiftelsen.²⁹ Motivet for etableringen var at antidopingarbeidet skulle utføres selvstendig og uavhengig. Troverdigheten om dopingarbeidet skulle økes og eventuelle interessemotsetninger innenfor NIF egen organisasjon skulle unnvikes gjennom å etablere et selvstendig anti-doping program.

Som fundament for etableringen av stiftelsen og dennes oppgaver ble det inngått tre avtaler. En avtale mellom staten og NIF, en mellom ADN og NIF og en mellom ADN og staten.³⁰ Jeg vil komme innom det økonomiske innholdet av avtalen mellom staten og NIF senere.

2.3.2 World Anti Doping Agency (WADA)

Organisasjonen WADA ble etablert i 1999 på initiativ fra den internasjonale Olympiske komité (IOC) med støtte fra både nasjonale myndigheter og idrettsbevegelsen. Organisasjonen fremstår utad som selvstendig og har som formål å objektivt fremme, overvåke og koordinere det internasjonale arbeidet mot doping over landegrensene.³¹

Finansieringen av WADA skjer ved at idrettsbevegelsen og statene står for 50% av finansieringen hver. De statlige økonomiske forpliktelsene ble på antidopingkonferanse i København

---

²⁹ Tiltaksplan mot doping, NIF vedtak nr. 158, pkt. 2.1

³⁰ SOU 2011:10, pkt. 6.3. s.126

³¹ WADAs egen nettside samt omtale om WADA på Antidoping Norges nettside

i 2003, vedtatt fordelt som følger; Europa 47,5%, Amerika 29%, Asia 20,5%, Oseania 2,5% og Afrika 0.50%. Hver region fikk selv anledning til å avgjøre den innbyrdes fordelingen seg i mellom.³²

WADC ble opprettet i 2003, og ble revidert ved verdens antidopingkonferanser som fulgte i 2007 samt i 2013. ”Nye” WADC trådte i kraft med virkning så sent som 1. januar 2015.

WADC er blitt en rettslig bindende standard for de statene som har gjennomført ratifisering av World Anti doping Convention.³³ Den trådte i kraft i 2007, og det er i dag 177 land, som omfatter 98% av verdens befolkning, som har ratifisert denne konvensjonen.³⁴ Det er gjennom utviklingen i disse årene blitt etablert en tilstand hvor de tidligere mer fragmentariske regelsett, ulike regler og praksis fra land til land, har blitt erstattet med en felles standard og dermed i langt større grad lik behandling av like tilfeller med mer.

2.3.3 Overnasjonal regulering.

I tillegg til den nevnte harmoniseringen av antidopingarbeidet, har utarbeidelsen og ratifisering av Europarådets Anti-Doping Convention³⁵ og UNESCOs World Anti Doping Convention etablert statlige forpliktelser for gjennomføringen av anti- dopingarbeidet. I tillegg har økonomiske støtteordninger fra statene til antidoping- organisasjoner ført til at det har blitt etablert både en formell målsetting og et praktisk ansvar for statene for å delta for å bekjempe dopingproblemet.³⁶

Idretten ved NIF og de underliggende organene som er opprettet for å bekjempe doping er i utvilsomt å anse som de mest faglig sterke institusjoner for å sørge for at disse forpliktelsene overholdes og gjennomføres. Dette er også antatt i forarbeidene til straffeloven.³⁷ Dette er naturlig fordi idrettens egne organer er de som til enhver tid er oppdatert og har førstehåndskunnskap om idretten. De er med andre ord best egnet til å utføre arbeidet mot doping. Det fremgår av Europarådets Anti-doping konvensjon, artikkel 3 og 7 at statene skal sikre at konvensjonens innhold blir gjennomført av staten selv eller via idrettsorganisasjoner.

Artikkel 3 lyder:

---

³² SOU 2011:10 , side 61, nest siste avsnitt

³³ UNESCO

³⁴ WADAs nettside, Madagascar becomes the 177th country to ratify UNESCO Anti-Doping Convention.

³⁵ Council of Europe, 1989

³⁶ Regjeringen.no, Internasjonalt samarbeide

³⁷ Otp.prp. nr 46 (1991-1992) s.13

”They shall ensure that there is practical application of this Convention, and in particular that the requirements under Article 7 are met, by entrusting, where appropriate, the implementation of some of the provisions this Convention to a designated governmental or non-governmental sports authority or to a sports organisation.”

Artikkel 7 lyder:

*”Co-operation with sports organisations on measures to be taken by them”.*³⁸

Norge undertegnet en deklarasjon ved verdenskonferanse i København i 2003

”København-deklarasjonen” der man blant annet offisielt anerkjente WADC for bekjempelse av doping. WADC er imidlertid ikke implementert i norsk lov.

I Norge er det NIF som ”sport organization” som har fulgt opp gjennomføring etter konvensjonen.³⁹ Det er regulert i NIF-lovens § 12-1 (5) at WADC skal gjelde som en del av dopingbestemmelsene i NIF og at NIFs lovgivning samsvarer med WADC. Dessuten skal WADC skal ha forrang i tilfeller der det oppstår uklarhet eller tvil om tolkningen i forhold til NIFs lover.⁴⁰ WADC er således implementert i NIFs lovgivning og er dermed bindende for forbundets medlemmer.

---

³⁸ Anti Doping Convention

³⁹ Jenner 2012, s. 393

⁴⁰ NIF-lov § 12-1(5)

3 Idrettens sanksjonssystem

3.1 Innledning

Det vi i dag kjenner som Norges Idrettsforbund ble stiftet allerede i 1861 under navnet Centralforeningen for Utbredelse av Legemsøvelser og Vaapenbrug. I årene etter fulgte en rekke navnendringer før organisasjonen valgte navnet Norges Idrettsforbund 1946. I 1996 slo organisasjonen seg sammen med Norges Olympiske komité og i fra 2008 overtok organisasjonen også ansvaret for funksjonshemmede idrettsutøvere. Det fulle navn er dermed i dag Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komite (NIF).⁴¹ Organisasjonen er Norges største frivillige organisasjon og har i dag ca. 2,2 millioner medlemmer.⁴²

Det organiserte antidopingarbeidet innen idretten i NIFs regi kom i gang tidlig på 1970 tallet. De første kontrollene mot dopingbruk fant sted mot slutten av det samme tiåret. Gradvis etablerte det seg fragmenterte bestemmelser om doping i NIFs egen lov før det i 1990 ble regulert i et eget kapittel i NIFs lov av 1990.⁴³

Sanksjoner fra NIF for bruk av doping og brudd på dopingbestemmelsene, skjer i form av tidsbestemt utelukkelse fra deltagelse i idrettsarrangement i regi av NIF regulert i forbundets egen lov.⁴⁴ Lovverket til NIF er et resultat av foreningsfriheten, som for øvrig er en rettighet som er regulert i både EMK og SP.⁴⁵ Samarbeidet med WADA og implementering av WADC i NIFs lov fulgte som nevnt senere. NIF har deretter fortløpende tilpasset sitt regelverk til endringer i WADC.

Organiseringen og håndhevelsen av dopingsaker har også blitt utviklet ved etablering av både uavhengige domsorganer og dopinginstanser. Bakgrunnen er at straffereaksjonene innen idretten skal være i tråd med et legitimt straffesystem og tilpasset sentrale rettssikkerhetsprinsipper på linje med den ordinære strafferetten.⁴⁶

---

⁴¹ Norges idrettsforbunds nettside. NIFs historie

⁴² Norges idrettsforbunds nettside, Om oss. Idrettstellingen 2013 viste 2.191.374 medlemmer

⁴³ Kjenner 2012, s. 250

⁴⁴ NIF-lov, kap. 12

⁴⁵ EMK art. 11 og SP art. 22

⁴⁶ Antidoping Norge. Rettsikkerhet

3.2 Idrettens selvdømmeordning

Idrettens dopingbestemmelser finnes som nevnt i et eget kapitel i NIFs-lov, kapitel 12 ”Bestemmelser om doping”. Her fremgår det blant annet hvem som kan straffes, hva som er regelbrudd, skyldkrav, bevisregler, saksbehandlingsregler og hvilke sanksjoner brudd på bestemmelsene vil medføre.

Den 13. november 2013 ble det som nevnt vedtatt en ny WADC. Sanksjoneringen for dopingbruk ble skjerpet og er i dag mer inngripende enn det var tidligere.⁴⁷ Det gjelder for eksempel nå fire års utestengelse for først gangs overtredelse av dopingreglene mot tidligere normalt to år.

Dopingbestemmelsene i kapitel 12 må ses i sammenheng med lovens §1-4 som bestemmer at tvister i tilknytning til NIF, skal løses innen organisasjonen. Bestemmelsen lyder som følger:

*”Tvister med tilknytning til NIF og underliggende organisasjonsledd skal så langt det er mulig med endelig virkning løses innen organisasjonens styrende og dømmende organer.”*⁴⁸

Dette omtales i teorien som idrettens selvdømmeordning. Gjennom medlemskap i NIF aksepterer medlemmene selvdømmeordningen. § 12-1 i NIFs lov angir uttømmende virkeområdet for dopingbestemmelsene. Det fremkommer av bestemmelsens litra a-e at det er en vid forståelse av å ha tilknytning til NIF som legges til grunn. I bestemmelsen er det oppsummert følgende subjekter:

”Enkeltmedlem, organisasjonsledd, deltagende utøver eller representant i konkurranser eller organisert trening, trener, leder, funksjonær, helsepersonell eller annen person som bistår utøver eller organisasjonsledd.”

Videre vil det for andre grupper med ”tilknytning til NIF” for eksempel personer i støtteapparatet eller deltagere i enkeltarrangement der NIF eller idrettslag er medarrangør, avkreves en eksplisitt forhåndsgodkjenning av at idrettens regelverk skal gjelde. For eksempel er det i lovens §14-2(4) regulert at organisasjonsledd som har samarbeide med andre aktører skal sørge at aktiviteten med alle involverte skjer med samtykke og i henhold til idrettens regler.

Ett eksempel der denne tilknytningen ble vurdert å være for fjern er saken mot den tidligere proffsyklisten Steffen Kjærgaard som var sportsjef for det norske sykkelandslaget. Han ble

---

⁴⁷ International Shooting Sport Federation, ISSF News 2/2014

⁴⁸ NIF-lov § 1-4

anmeldt for å ha snakket usant over mens han hadde denne sentrale stillingen. Kjærgaard hadde på det tidspunkt ikke akseptert idrettens selvdømmeprinsipp i kraft av sin stilling, men domsutvalget uttrykker likevel prinsipielt i domspremissene følgende:

*”Slik avtale er ikke inngått mellom Norges Cykleforbund og A. Domsutvalget vil likevel bemerke at selv om slik avtale hadde vært inngått, ville det neppe være hjemmel for å gjøre straffebestemmelsene i NIF lov gjeldende for en slik stilling (sportssjef) det her er snakk om.”*⁴⁹

Eksempel på en sak som ble vurdert å ha en sterk nok tilknytning var der et seksuelt overgrep fra en leder mot utøver hadde skjedd på turer i idrettslig sammenheng. Appellutvalget ordla seg slik i dommens premisser:

*”For at idrettens straffebestemmelser skal komme til anvendelse, må de overgrep han har utført ha skjedd innenfor en idrettslig sammenheng, eller i det minste ha en nærhet til idretten.”*⁵⁰

Det kan også bemerkes at det er eksplisitt regulert, i § 12-1 (3), at bestemmelsene gjelder også dersom regelbrudd har skjedd utenfor Norges landegrenser.

Bestemmelsen har dessuten virkning også i inntil ett år etter eventuelt en utmelding i flg. §12-1 (4). Bestemmelsen pålegger at tidligere medlemmer er pliktig til å godta å bli kontrollert for doping i denne perioden.

Et subjekt som ikke er medlem av NIF og som heller ikke har akseptert idrettens regelverk kan dermed ikke straffes.⁵¹ Det er altså en privatrettslig avtale som danner hele grunnlaget for at idrettens dopingbestemmelser kommer til anvendelse. Et eksempel på dette privatrettslige aspektet, er dopingsaken kjent som Okeke-saken. Her ble en friidrettsutøver frikjent av Oslo byrett, men ble likevel senere funnet skyldig av idrettens appellutvalg med begrunnelse om at idretten ikke er bundet av byrettens rettskraftige dom.⁵² Saken illustrerer at idretten anser at de står fritt til å forfølge og sanksjonere en idrettsutøver som er frikjent etter bevisreglene i strafferetten. Slik sett kan man si at det finnes et privatrettslig ”straffesystem” innen idretten som fungerer parallelt med straffeforfølgning i det ordinære rettssystemet.

---

⁴⁹ NIFD-2013-2

⁵⁰ NIFA-2000-3

⁵¹ NIFD-2001-9-2

⁵² Per Angell Berntsen, dagbladet.no, 23.9.1999 med uttalelse Okeke-dommen fra førsteamanuensis Svein Slettan

3.3 Saksgangen i dopingsaker

NIF har det overordnede ansvaret i norsk idrett for utførelsen av arbeidet mot doping og Idrettstinget er NIFs øverste myndighet.⁵³ Idrettstinget står også for utnevnelsen av de personer som skal utgjøre NIFs domsorganer.⁵⁴ Dette er henholdsvis et domsutvalg og et appellutvalg som er uavhengige av NIF og som ikke kan instrueres.⁵⁵

NIFs lovverk omfatter både materielle og prosessuelle regler som skal besørge at dopingsaken gjennomføres på en forsvarlig måte for begge parter.⁵⁶

Innrapportering av brudd på dopingbestemmelser kan skje av organisasjoner og enkeltpersoner. Dette skal fortrinnsvis skje til ADN som er tillagt kontroll- og påtalemyndighet i dopingsaker.⁵⁷ Dersom det skal reises dopingsak for idrettens domsorganer, så skjer dette på anmodning fra ADN til NIFs domsutvalg, etter at en uavhengig påtalenemd utnevnt av ADN har besluttet at det bør tas ut påtalebegjæring.⁵⁸ Den uavhengige påtalenemda avgjør også eventuelt senere spørsmål knyttet til anke, begjæring om suspensjon eller om saken skal trekkes for videre behandling.⁵⁹ Det er ADN som for idrettens side er part i saken mens det er NIFs domsutvalg og NIFs appellutvalg (ved anke), som avsier endelig dom i saken.⁶⁰ Det er således som hovedregel NIFs appellutvalg som er siste instans av behandling av en dopingsak.⁶¹

Etter initiativ fra IOC ble det i 1984 opprettet en selvstendig internasjonal voldgiftsrett, Court of Arbitration for Sport (CAS) for behandling av tvister innen idretten, herunder dopingsaker.⁶² Denne domstolen har i tråd med utviklingen av idrettens eget antidopingarbeid og et økt fokus på rettsikkerheten i samfunnet, blitt sentral for å gjøre sanksjoneringen av doping mest mulig uavhengig fra idrettens organer.

CAS er siste instans for dopingsaker som omfatter internasjonale toppidrettsutøvere som er satt på en særskilt oppfølgingsliste av et internasjonalt særforbund. Denne gruppen kan anke

---

⁵³ NIF-lov §3-1 og tiltaksplan mot doping i norsk idrett, NIF vedtak nr. 158, pkt. 2.1

⁵⁴ NIF-lov § 4-6(4)

⁵⁵ NIF-lov §3-4 litra q

⁵⁶ NIF-lov §12-20

⁵⁷ NIF-lov §12-2

⁵⁸ Kjenner 2012, s 254

⁵⁹ Kjenner 2012, s. 252

⁶⁰ NIF-lov § 12- (1). NIF nettside, fane antidoping

⁶¹ NIF-lov § 12-25 (1)

⁶² Court of Arbitration for sports nettside

en avgjørelse til CAS helt uten behandling i NIFs appellutvalg.⁶³ WADA har også rett til å anke en avgjørelse til CAS uten behandling for NIFs appellutvalg også mot utøvere som ikke er innlemmet i gruppen på oppfølgingsliste.⁶⁴ IOC, IPC (International Paralympics comitee), WADA og internasjonale særforbund kan også påanke NIFs appellutvalgs sine avgjørelser til CAS.⁶⁵

3.4 Skyldkravet

Skyldkravet etter dopingreglene i NIF-loven for å kunne dømmes for bruk av doping er fastsatt i § 12-5 som lyder:

”Utøver plikter å sørge for at intet forbudt stoff tilføres utøvers kropp og at ingen forbudt metode benyttes. Utøver er uten hensyn til skyld ansvarlig for ethvert forbudt stoff som blir funnet i utøvers dopingprøve, eller bruk av forbudt stoff eller metode, jf. §12-3 (1) a) og b)”.⁶⁶

Det foreligger således et objektivt ansvar for den enkelte utøver. Uvitenhet om omstendigheter som betinger eller forhøyer straffeskylden er som kjent en staffefrihetsgrunn etter strl. §42, men slik faktisk villfarelse kan altså ikke påberopes i en dopingsak. Dersom det kan påvises et kvalitativt spor av dopingstoffer i en utøvers kropp (normalt gjennom urin eller blodprøver), bruk av slike stoffer eller forbudte metoder må utøveren ta ansvaret for dette. Rettsvillfarelse gir heller ikke fritak fra straff.⁶⁷

Skyldkravet i idretten skiller seg med dette fra det strafferettslige skyldkravet, jf. legemiddel-loven § 24a jf. § 31, 1.ledd. som krever forsett eller uaktsomhet. Se for øvrig nærmere om dette i punkt 4.3.

3.5 Beviskravet

Antidoping Norge har bevisbyrden for å påvise ansvar for regelbrudd som skal påtales og behandles av idrettens domsorganer. Det er tilstrekkelig at dette bevises ved tilstedeværelse i utøvers kropp normalt ved å ta dopingprøve og påvise at en dopingprøve inneholder et dopingmiddel. Det må ikke bevises at selve bruken har funnet sted da det presumeres av prøvens

---

⁶³ NIF-lov § 12-25 (2) litra a

⁶⁴ NIF-lov § 12-25(2) litra b

⁶⁵ NIF-lov § 12-25 (3)

⁶⁶ NIF-lov § 12-5 (1)

⁶⁷ NIF-lov § 12-5 (2)

positive resultat. Det strafferettslige prinsippet om at tvil skal komme tiltalte til fordel ” in dubio pro reo” gjelder ikke.⁶⁸

Et utslag av det foreligger et objektivt ansvar og ikke et skyldkrav, er at bevisbyrden er snudd.⁶⁹ En utøver som avgir en positiv dopingtest og mener uten kunnskap og vitende å ha fått inntatt ett stoff som står på dopinglisten gjennom for eksempel mat eller annen føde, må selv føre bevis for det. I tillegg må utøveren føre bevis for at han ikke har opptrådt uaktsomt. Utøveren må dermed selv føre bevis for sin uskyld. Denne modellen for skyldpresumsjon er for øvrig akseptert av EMD ved en rekke anledninger og første gang prinsipielt ved dommen *Salabiaku v France*.⁷⁰ I dommen er det spørsmålet om hensynet om ikke å dømme noen uskyldig som er toneangivende for vurderingen. Vurderingstemaet er om det er balanse mellom det objektive skyldkravet og en reell mulighet til å forsvare seg eller bevise sin uskyld.

Når det gjelder forklaringsplikt for idrettens organer gjelder den som i den ordinære straffeprosessen, i tråd med selvinkrimineringsprinsippet. Vedkommende har altså rett til å forholde seg taus og ikke tvinges til å bidra til en domfellelse av seg selv.

ADN eller NIF har ingen rett til å bruke tvangsmidler slik det ville være anledning til ved ordinær straffeforfølgning. Det er således ikke anledning til å sikre bevis ved pågripelse, beslag eller ransakning. ADN har anledning til å foreta dopingkontroller helt uten forvarsel både under og utenfor konkurransesituasjoner.⁷¹

Det er heller ingen vitneplikt for saker behandlet av NIFs domsorganer. ADN kan altså ikke begjære rettslig avhør, slik som påtalemyndigheten kan i straffeprosessen.

3.6 Sanksjoner og strafferammer

Domfellelse etter dopingbruk i sammenheng med konkurranse medfører automatisk tap av resultatet og dermed de tilhørende premier eller mesterskapstitler.⁷²

---

⁶⁸ NIF-lov §12-6 (1)

⁶⁹ NIF-lov § 12-9

⁷⁰ 10519/83 *Salabiaku v France*

⁷¹ NIF-lov § 12-4 (1)

⁷² NIF-lov § 12-7

Utover denne generelle bestemmelsen som inntreer automatisk skal domsorganene i NIF forholde seg til de sanksjoner og strafferammer som er opplistet uttømmende i NIF-lovens kapittel 12.

De aktuelle bestemmelser om straff for bruk av doping, er NIFs lov § 12-8 (4) som henviser til § 12-3 (1) litra a),b) og f).

§ 12-8 (4) lyder:

For brudd på § 12-3 (1) a), b) og f) skal det ilegges fire års utelukkelse dersom;

- a) regelbruddet ikke gjelder et særskilt stoff, og utøver eller person ikke kan bevise at regelbruddet ikke ble begått med forsett eller grov uaktsomhet, jf. WADC art. 10.2.*
- b) regelbruddet ikke gjelder et særskilt stoff, og Antidoping kan bevise at regelbruddet ble begått med forsett eller grov uaktsomhet, jf. WADC. 10.2.*
- f) innføre erverve eller besitte forbudt stoff eller metode til eget bruk.*

§ 12-3 (1) a), b) og f) lyder:

Følgende forhold anses som regelbrudd

- a) tilstedeværelse av et forbudt stoff, dets metabolitter eller markører i utøvers dopingprøve,*
- b) bruk av et forbudt stoff eller metode*
- f) innføre, erverve eller besitte forbudt stoff eller metode til eget bruk,*

Utelukkelse er å forstå som tap av rettighet til å delta aktivt i idretten eller ha verv av noen art: Dette er regulert og definert i § 12-8 (3) som lyder:

”Utelukkelse omfatter tap av retten til å delta i konkurranser og organisert trening samt retten til å ha valgte og oppnevnte tillitsverv.”

I bestemmelsene § 12-10 til §12-14 er det regler for redusert tid for utelukkelse, betinget utelukkelse eller redusert utmåling av sanksjon. Disse behandles ikke nærmere her, men nevnes fordi de vil kunne ha betydning i de saker de skulle bli anvendt i forhold til hvor inngripende en sanksjon faktisk vil være.

I de tilfeller det er sanksjonering for gjentatte brudd på dopingbestemmelsen ved bruk er det lovens § 12-15 (1) a),b), c) eller § 12-15 (2) som kommer til anvendelse.

Bestemmelsen lyder som følger:

”(1) For andre gangs regelbrudd skal utelukkelsen fastsettes som den lengste av følgende alternativer:

- a) seks måneder*
- b) halvparten av ilagt utelukkelse for første regelbrudd, uten å hensynta eventuell reduksjon etter §§ 12-11 og til 12-13, eller*
- c) det dobbelte av den utelukkelse som ville ha blitt ilagt dersom regelbruddet hadde vært første gangs regelbrudd, uten å hensynta eventuell reduksjon etter §12-11 til 12-13.*

(2) Ved tredje gangs regelbrudd skal alltid livstids utelukkelse ilegges, med mindre §§ 12-9 eller 12-10 kommer til anvendelse, eller det er et brudd på § 12-3 (1) d). I slike tilfeller skal det ilegges utelukkelse på minimum 8 år og opp til livstids utelukkelse.”

Som det fremkommer av bestemmelsene er det alternativer for utelukkelse fra fire år til livstid. For de som er profesjonelle utøvere vil dette utgjøre ett yrkesforbud, mens for de fleste av de ca. 2.2. millioner medlemmene i NIF blir konsekvensen en mindre dramatisk begrensning av privatlivet.

3.7 Appellalternativer

Som nevnt har NIF opprettet eget doms- og appellutvalg. Det er domsutvalget i NIF som behandler anke over beslutninger fastsatt av ADN. Videre er det ankemulighet over domsutvalgets avgjørelser til appellutvalget i NIF, som dermed som hovedregel er siste instans.

I tillegg har de spesielle grupper, som er omtalt i pkt. 3.3, anledning til å anke til CAS.

4 Legemiddeloven § 24a

4.1 Innledning

Regjeringen fremmet i juni 2012 forslag til endring i legemiddeloven om forbud mot erverv, besittelse og bruk av visse dopingmidler i ny § 24a. Samtidig ble lovens § 31, annet ledd foreslått endret slik at overtredelse vil medføre straff med bøter, fengsel eller begge deler.⁷³

Bestemmelsen i legemiddeloven 24a lyder som følger:

”Det er forbudt uten lovlig adkomst å erverve, besitte eller bruke stoff som etter forskrift med hjemmel i straffeloven §162b første ledd er regnet som dopingmidler. Forbudet gjelder også for preparater som inneholder slike stoffer. §24 annet ledd gjelder tilsvarende.”

Dette innebar en utvidelse av dopingbestemmelsen i strl. 162b. Denne bestemmelsen regulerer tilvirkning, innførsel eller overdragelse av dopingpreparater.

Endringene trådte i kraft den 1. juli 2013, og utgjør i dag lovgrunnlaget for straff for ulovlig bruk av dopingmidler.⁷⁴

4.2 Lovhistorikk

Bakgrunnen for forslaget til den nye bestemmelsen går langt tilbake i tid. Allerede ved forberedelsen av strl. 162b i 1992 ble spørsmålet om erverv, besittelse og bruk skulle kriminaliseres tatt opp.⁷⁵ Det ble tatt avstand fra forslaget fra flere av høringsinstansene og departementet sluttet seg til dette synet.⁷⁶ Departementet mente at det burde overlates til idretten selv å kontrollere og sanksjonere dopingbruk. Dette var begrunnet i at departementet anså at idrettens eget sanksjonssystem trolig hadde en vel så preventiv virkning som en straffebestemmelse i den alminnelige lovgivningen. I 1998 ble kriminalisering av bruk av doping på ny vurdert, men konklusjonen var at doping først og fremst var idrettens problem og ikke et generelt samfunnsproblem.⁷⁷

---

⁷³ Prop. 107L (2012-2013)

⁷⁴ Lovvedtak 76 (2012-2013)

⁷⁵ NOU 1990:30 Straffereaksjoner i tilknytning til doping

⁷⁶ Ot.prp. nr. 46 (1991-1992) s. 11-13

⁷⁷ Ot.prp. nr. 8 (1998-1999)

I 2001 fremmet Justisdepartementet på nytt forslag om forbud mot bruk av doping i legemiddelloven. Forslaget ble begrunnet med at et lovbrudd kunne forbygge økt aggresjon i sammenheng med bruk av dopingmidler og spesielt gruppen anabole steroider. Utredningsgruppen konkludert imidlertid med at det ikke i tilstrekkelig grad kunne dokumenteres en sammenheng mellom dopingbruk og økt aggresjon.⁷⁸ Forslaget om kriminalisering av doping haverte også den gangen.

Den 22. juni 2012 tok Helse og omsorgsdepartementet et nytt initiativ og fremmet igjen lovforslag om utvidet forbud mot erverv, besittelse og bruk dopingmidler. Også dette forslaget var hovedsakelig begrunnet i samfunnsutviklingen med økende kriminalitet og aggresjon knyttet til dopingbruk.

I departementets høringsnotat ble det lagt tydelig vekt på en ny kunnskapsoppsummering av studier vedr. bruk av anabole steroider og økt aggresjon foretatt av Dr. Psycol. Ståle Pallesen, professor ved Det psykologiske fakultet, Universitetet i Bergen. Pallesens overordnede konklusjon var at *”mye tyder på at en del brukere blir mer aggressive...”*.⁷⁹ Det ble med dette lagt til grunn at det er en sammenheng mellom bruk av spesielt anabole steroider og økt aggresjon.

I høringsrundene ble dobbelstraffproblematikken påpekt av Advokatforeningen som uttalte bl.a. følgende:

”Idrettens sanksjoner overfor en dopingdømt utøver i form av utestengelse er meget inngripende. Advokatforeningen er ikke uten videre overbevist om at dette ikke kan anses å være ”straff” i Konvensjonens forstand som kan stenge for senere straffereaksjoner”.⁸⁰

Departementet konkluderte i Proposisjon 107L med at dette ikke var tilfelle. Departementets begrunnelse var at idrettens sanksjoner hovedsakelig er et privatrettslig spørsmål fordi medlemskap er frivillig. Videre er sanksjonene bare knyttet til en særskilt gruppe samt at det allerede var narkotiske stoffer på idrettens dopingliste (som dermed kan straffeforfølges etter legemiddelloven §24).⁸¹

---

⁷⁸ Ot.prp. nr. 22 (2008-2009), pkt. 4.4.2

⁷⁹ Regjeringen.no. Høringsbrev, 22.6.2012

⁸⁰ Regjeringen.no. Høringssvar, frist 22.10.2012

⁸¹ Prop. 107L (2012-2013)

4.3 Skyldkrav og straff

Skyldkravet for overtredelse av legemiddeloven 24a er forsett eller uaktsomhet og fremkommer i lovens § 31, 1. ledd. Her som i straffeloven, i tråd med gjeldene rett, må de fire straffbarhetsvilkårene (objektiv krenkelse av et straffebud, subjektiv skyld, tilregnelighet og ingen straffefrihetsgrunner) være innfridd for at bestemmelsen skal komme til anvendelse og at det skal kunne idømmes straff.

Medvirkning og forsøk straffes på lik linje som fullbyrdet forbrytelse.⁸²

Ordlyden ”uten lovlig adkomst” betyr at medisinsk bruk av et stoff etter anvisning fra lege ikke rammes av bestemmelsen.

Det er kun bruk av stoff som sto på dopinglisten ved tidspunktet overtredelsen som kan medføre straff jf. forskrift 30. april 1993 nr. 318.

Strafferammen fremkommer i legemiddelovens § 31 andre ledd. Overtredelse straffes med bøter eller fengsel inntil 6 måneder eller begge deler og har samme strafferamme som besittelse og bruk av narkotika.

Legemiddeloven 24a er som nevnt en relativt ny bestemmelse og trådte i kraft først den 1.juli 2013. Det er foreløpig ikke underrettspraksis og dermed heller ikke praksis fra Høyesterett, om brudd på bestemmelsen.

Det er likevel, uten at det foreligger rettspraksis, sikker rett at en fellende dom med hjemmel i legemiddeloven 24a er straff i strafferettslig forstand også etter EMK.

---

⁸² Legemiddeloven §31, 4.ledd

5 Forbudet mot dobbeltstraff i EMK

5.1 Historisk overblikk menneskerettigheter

I kjølvannet av den 2. verdenskrig ble organisasjonen De forente nasjoner (FN), etablert. Etter krigen var det et særlig fokus på både internasjonale menneskerettigheter og å beskytte fremtidige generasjoner mot fremtidige internasjonale konflikter.⁸³ Totalt 51 stater ble i løpet av sommeren 1945 i San Francisco enige om en avtale om felles retningslinjer som ble nedfelt i FN-pakten, og i oktober samme år trådte den i kraft.⁸⁴ Pakten fastslo bl.a. at FN-organet Generalforsamlingen skulle ha et overordnet ansvar for å overvåke at medlemsstatene overholdt og sikret visse menneskerettigheter.⁸⁵

Verdenserklæringen om menneskerettighetene ble deretter utarbeidet av en av FNs kommisjoner og ble formelt vedtatt av den 10. september i 1948. Erklæringen var den første internasjonale rettighetskatalog for menneskerettigheter og er fortsatt det mest universelle menneskerettighetsdokument som finnes. Erklæringen dannet grunnlaget for de etterfølgende moderne og globale tanker for menneskerettighetene. Verdenserklæringens art. 2 gir som følger uttrykk for at menneskerettighetene skal være overordnet statenes suverenitet:⁸⁶

”Enhver har krav på alle de rettigheter som er nevnt i denne Erklæring, uten forskjell av noen art, for eksempel på grunn av rase, farge, kjønn, språk, religion, politisk eller annen oppfatning. Nasjonal eller sosial opprinnelse, eiendom, fødsel eller annet forhold.

*Det skal heller ikke gjøres forskjell på grunn av den politiske, rettslige eller internasjonale stilling som innehas av det land eller område en person hører til, enten landet er uavhengig, står uten tilsyn, er ikke-selvstyrende, eller på annen måte har begrenset suverenitet.”*⁸⁷

Verdenserklæringen ble i mai 1949 fulgt opp av et europeisk initiativ der organisasjonen Europarådet ble etablert. Europarådet bestod opprinnelig av ti europeiske stater, herunder Norge. I dag er det 47 stater som er medlemmer av Europarådet, 46 europeiske samt Hviterussland.⁸⁸

---

⁸³ United for human rights, Verdenserklæring om menneskerettigheter, introduksjon

⁸⁴ FN-sambandet

⁸⁵ Aall 2011 s. 24 og FN-pakten kapitel VIII, artikkel 55c

⁸⁶ United for human rights, Verdenserklæring om menneskerettigheter, introduksjon

⁸⁷ United for human rights, Verdenserklæringen om menneskerettigheter – offisielt dokument

Den europeiske menneskerettskonvensjon (EMK) ble vedtatt av Europarådet i Roma den 4. november i 1950. Den trådte i kraft 3. september 1953 etter at tilstrekkelig antall av Europarådets stater hadde ratifisert den. Konvensjonen etablerte i 1959 Den europeiske menneskerettighetsdomstolen (EMD) med hovedsete i Strasbourg, Frankrike. Hovedoppgaven til domstolen er å behandle klager fra enkeltmennesker, grupper eller stater mot stater for brudd på EMK.⁸⁹

I 1999 ble EMK som nevnt inkorporert i norsk lov.

5.2 Tolkning av EMK

Wien konvensjonen⁹⁰ om traktatretten av 1969 er en konvensjon som regulerer inngåelse, endring, tolkning mv. av traktater i folkeretten. EMK er en folkerettslig traktat, og det er naturlig å ta utgangspunkt i Wien-konvensjonen, som er en kodifisering av de regler som i sin alminnelighet gjelder for traktattolkning i folkeretten. EMD har i flere avgjørelser gitt uttrykk for et prinsipielt syn om at EMK må tolkes i lys av reglene i Wien-konvensjonen.⁹¹ Hovedregelen om tolkning av internasjonale traktater er kodifisert i Wien-konvensjonen art. 31, første ledd, og lyder:

”A treaty shall be interpreted in good faith in accordance with the ordinary meaning to be given to the terms of the treaty in their context and in the lights of its object and purpose”

Bestemmelsen gir uttrykk for en objektiv tolkningsteori – man skal bygge på den alminnelige betydningen av de ord som er brukt. Prinsippet er gjerne uttrykt slik at man skal finne fram til partenes vilje, slik den er kommet til uttrykk i teksten. Videre tolkes henvisningen til ”good faith” slik at tolkingen skal skje i lojalitet til partenes intensjoner.

Det faktum at EMK har som formål å gi enkeltindivider rettigheter og friheter, har ført til at formålsbetraktninger er forholdsvis sterkt vektlagt av EMD.⁹² Dette tolkningsprinsippet er i

---

⁸⁸ Regjeringen.no, ti fakta om Europarådet

⁸⁹ European Court of human rights

⁹⁰ Wien konvensjonen (VLT) trådte i kraft den 27. januar 1980. Konvensjonen er ikke ratifisert av Norge, men en rekke bestemmelser i konvensjonen er likevel ansett å uttrykke gjeldende folkerettslig sedvanerett og dermed binde utover selve kravet til ratifisering. Elgesem, s. 206, Lov og rett 0405/2003

⁹¹ For eksempel 52207/99 Bankovic mfl mot Belgia, avsnitt 55-58

⁹² Rui, 2009 s. 43

teorien betegnet som effektivitetsprinsippet.⁹³ Allerede i 1975 i saken Golder mot UK kom dette til uttrykk.⁹⁴

Effektivitetsprinsippet er supplert med et prinsipp om en dynamisk tolkning i tråd med samfunnsutviklingen.⁹⁵ EMD har fastslått og betegnet konvensjonen som et *"Living instrument...in the light of present-day-conditions"* slik at de til enhver tids rådene samfunnsforhold skal tas i betraktning under domstolene konkrete vurdering i enkeltsaker.⁹⁶

Avgjørelser fra EMD viser at hensynet til konvensjonsstatenes suverenitet er satt til side til fordel for enkeltindvidenes rettigheter. Dette er ikke det samme som at EMD ikke anser seg bundet av nasjonalstatenes suverenitet. EMD har derfor tatt forbehold om at dersom den aktuelle nasjonale bestemmelsen er tilstrekkelig klar, vil dette ha betydning for tolkningsresultatet. Dette kom blant annet til uttrykk i Johnsen and Others v. Irland i 1986 der følgende ble uttalt:

*"...the Court cannot.....derive from these instruments a right that was not included therein at the outset"*⁹⁷

EMD søker gjennom en dynamisk tolkning i samsvar med den generelle samfunnsutviklingen å oppfylle konvensjonens hensikt og formål "object and purpose" på en effektiv måte.⁹⁸ Prinsippene som EMD benytter innebærer at EMK er en dynamisk traktat som hele tiden utvikler se, og der EMD som tolker av traktaten også kan sies å være en rettskapende institusjon.

5.3 Forbudet mot dobbeltstraff og hensynene bak regelen

EMK tilleggsprotokoll 7, Artikkel 4 nr. 1 lyder som følger i henholdsvis den originale traktatteksten og den norske oversettelsen:

"Right not to be tried or punished twice".

---

⁹³ Elgesem,s. 214, pkt. 3.5, Lov og rett 0405/2003

⁹⁴ 4451/70, Golder v .The United Kingdom avsnitt 36

⁹⁵ NOU 2003:15 pkt. 5.7.16 og 5.7.2 flg.

⁹⁶ For eksempel i 5856/72 Tyrer mot Storbritannia, avsnitt 31

⁹⁷ 9697/82, Johnson and Others v. Irland

⁹⁸ Betegnelsen har forekommet i en rekke avgjørelser i EMD og senest i sak vedr. TP. 7, art. 4 i Rinas v. Finland, 17039/13, pkt. 40. "... the legal characterisation of the procedure under national law cannot be the sole criterion of relevance for the applicability of the principle of ne bis in idem under Article 4 § 1 of Protocol No. 7. Otherwise, the application of this provision would be left to the discretion of the Contracting States to a degree that might lead to results incompatible with the object and purpose of the Convention"

1. *No one shall be liable to be tried or punished again in criminal proceedings under the jurisdiction of the same State for an offence for which he has already been finally acquitted or convicted in accordance with the law and penal procedure of that State.*

”Rett til ikke å bli stilt for retten eller straffet to ganger”

1. *Ingen skal kunne bli stilt for retten eller straffet på ny i en straffesak under den samme stats domsmyndighet, for en straffbar handling som han allerede er blitt endelig frikjent eller domfelt for i samsvar med loven og rettergangsordningen i straffesaker i denne stat.*

Bestemmelsen omtales normalt i teorien som forbudet mot dobbelstraff, men dette er ikke en helt presis angivelse.

Bestemmelsen har både en prosessuelle og en materiell side. Forbudet i EMK P7 art. 4 innebærer at en person som blir straffeforfulgt skal være ferdig med saken når det foreligger en rettskraftig avgjørelse, uavhengig av om saken ender med domfellelse eller frifinnelse. Poenget er at saken skal ha en ende. Saken skal ikke på nytt kunne fremmes med den risiko, usikkerhet og belastning (belastningshensyn) det vil være for den den gjelder. Dette samsvarer for øvrig med vår nasjonale regel i straffeprosessloven § 51, første ledd, som sier at retten av eget initiativ skal avvise en sak som tidligere er avgjort ved en rettskraftig dom.

Høyesterett har også vektlagt belastningshensynet i sin praksis.⁹⁹ Det er imidlertid noe omstridt i teorien om dette hensynet er mer relevant ved tolkningen av straffeprosessloven §51 enn for P7 art. 4, selv om bestemmelsene er relativt sammenfallende. Det er imidlertid en rekke dommer i EMD, som til tross for at de ikke inneholder absolutt direkte uttalelser om hensynet i seg selv, klart indikerer at det er belastningshensynet som søkes ivaretatt.¹⁰⁰

Overnevnte innebærer at det er mer presist å betegne regelen som forbudet mot gjentatt straffeforfølgning enn som forbud mot dobbeltstraff. Dersom det bare gjaldt et forbud mot dobbelstraff ville ikke regelen vært aktuelt i de saker som har endt med frifinnelse. Det er forbud mot gjentatt straffeforfølgning uansett utfall som utgjør rettsgarantien og hovedhensynet bak regelen.¹⁰¹

---

⁹⁹ Rt. 2002 s. 557

¹⁰⁰ Rui 2009 s. 134, note 593 med henvisninger til relevante dommer fra EMD

¹⁰¹ Rui 2009 s. 125

Når jeg likevel har valgt å benytte begrepet ”dobbelstraff” i både tittel og gjennom oppgaven, er dette på grunnlag av jeg oppfatter dette begrepet som innarbeidet i både praksis og juridisk teori over tid. Det kan i den forbindelse påpekes at det er i ferd med å skje en endring på dette punktet, og begrepet forbud mot gjentatt straffeforfølgning brukes i flere nyere dommer, artikler og bøker. For eksempel er Rui’s bok fra 2009 om temaet titulert som *”Forbudet mot gjentatt straffeforfølgning”*.

Det har vært diskutert i teorien om det i P7 art. 4 ligger et hensyn til både rettferdig rettergang *”fair trial”* og prinsippet om rettslig forutberegnelighet, *”legal certainty”* utledet av EMK art. 6. nr 1.¹⁰² EMD la til grunn i dommen Nikitin v Russia at det kan utledes en slik sammenheng.¹⁰³

Det er i Høyesteretts praksis blitt lagt vekt på hensynet til forutberegnelighet. Dersom den første reaksjonen som blir ilagt er utført av domstolene i en straffesak vil det være større grunn til å se dette som en endelig reaksjon i forhold til om det er en administrativ reaksjon som ilegges først. Forventningene til at det dermed er en endelig avgjørelse man står ovenfor, antas ikke å være den samme ved en administrativ reaksjon.¹⁰⁴

5.4 De grunnleggende vilkårene for anvendelse av P7 art. 4

EMD har gjennom en rekke avgjørelser og sin tolkning utviklet retningslinjer for hvordan bestemmelsen skal forstås og hvilke vilkår som skal være oppfylt for at bestemmelsen skal komme til anvendelse. Det er sikker rett at det gjelder 5 klare og grunnleggende kumulative vilkår for dette. Høyesterett har for eksempel i Rt. 2010 s.1121, avsnitt 22, beskrevet de fem vilkårene som skal være oppfylt:

1. *Begge saker må innebære straffeforfølgning etter P7 art.4.*
2. *Begge sakene må gjelde samme straffbare forhold.*
3. *Den første avgjørelsen må være endelig.*
4. *Behandlingen i den andre saken innebære en gjentatt forfølgning.*
5. *Begge saker må rette seg mot samme rettssubjekt.*¹⁰⁵

Jeg vil i det følgende redegjøre for innholdet i hvert enkelt av de fem kumulative vilkårene før jeg i kapitel 6 vil anvende disse i tråd med EMDs metode for å løse oppgavens spørsmål.

---

¹⁰² Rui 2009 s. 32 og 33

¹⁰³ Nikitin v. Russia 50178/99

¹⁰⁴ Rt. 2001 s. 85, dommens s. 91-92

¹⁰⁵ Rt. 2010 s.1121, avsnitt 22

5.4.1 Første vilkår - Begge saker må innebære straffeforfølgning etter EMK P7 art. 4

EMD har utviklet ett sett med grunnleggende kriterier for vurderingen av hva som skal falle inn under begrepet ”criminal charge” dvs. straff etter konvensjonens forstand. Disse kriteriene er vanligvis omtalt i både juridisk litteratur og EMDs praksis og betegnes som ”Engel-kriteriene”¹⁰⁶. Kriteriene er oppkalt etter uttalelser som kom i saken Engel and others v. Netherlands.¹⁰⁷ De tre kriteriene er som følger:

Engel kriteriene:

1. Nasjonal klassifisering – Legal classification of the offence

Det kan først slås fast at dersom nasjonal lovgivning anser en reaksjon eller sanksjon som straff så legger EMK som hovedregel dette til grunn. Er det imidlertid motsatt blir det nødvendig med en vurdering foretatt av EMD. Det er altså forhold som ikke er straff etter den nasjonale lovgivningen som EMD vil kunne bedømme at likevel kan falle under straffebegrepet ”criminal charge” i EMK.¹⁰⁸

Ved EMDs vurdering har ikke bare bestemmelsens formelle plassering betydning (for eksempel i straffeloven), men også nasjonal rettspraksis, lovens formål og forarbeider for øvrig. Tilknytning til straffeprosessen vektlegges også. Uttalelser i juridisk litteratur eller i øvrige nasjonale kilder om formålet for bestemmelsen vil også ha vekt.

EMD står fritt for å gjøre en klassifisering etter en selvstendig vurdering av reaksjonens pønale, dvs. strafferettslige karakter. Det ville ellers i praksis vært opp til statene selv å bestemme og utvikle innholdet i konvensjonen og konvensjonens formål ville kunne bli undergravd.¹⁰⁹

Det følger som nevnt av EMKs tolkning av EMK at enkeltindividenes rettigheter og friheter kan gå foran medlemstatenes suverenitet. Det er dermed, som en konsekvens av dette, heller

---

¹⁰⁶ Rui 2009. s. 156

¹⁰⁷ 5370/50 Engel and others v. Nederland, 2346/02 Pretty v. United Kingdom og 9697/82 Johnston and others v. Ireland,

¹⁰⁸ Rui 2009. s. 156

¹⁰⁹ Holmboe , Lov og rett, 04/2011 s. 5

ikke avgjørende etter EMDs vurdering at den nasjonale klassifiseringen er ansett som straffereettslig eller privatrettslig.¹¹⁰

Formålet med bestemmelsen vil kunne være avgjørende. Her bygger EMD på en metode hvor de bruker momenter fra lovbruddets eller handlingens karakter (oppsummeres i punkt 2 under) for å fastsette klassifiseringen. Dette gjøres for å oppnå en mest mulig objektiv og selvstendig vurdering. En slik objektiv formålsvurdering fant sted i saken Janosevic v. Sweden, der statens anførsel om at regelens formål ikke var å straffe, men EMD kom til motsatt resultat.¹¹¹

2. Normens karakter - The very nature of the offence.¹¹²

EMD foretar videre en vurdering av normens karakter. Er formålet med normen/bestemmelsen å straffe eller avskrekke mer enn erstatning eller restitusjon av en tilstand vil dette tale for at det er straff. Et annet moment som vektlegges er om det er nødvendig å konstatere subjektiv skyld. Dersom normen rammer også forsøk og/eller medvirkning, så vil dette skape assosiasjoner til straffebestemmelser og straff. Et krav til subjektiv skyld vil lettere kunne innebære at normen faller inn under å være på linje med strafferettslige regler enn om det foreligger et rent objektivt ansvar.

EMD gjør også en vurdering av hvordan handlingen klassifiseres i andre relevante stater, dvs. blant andre av Europarådet stater. Er normen kriminalisert i andre stater taler dette til fordel for å vurdere normen som straff.

Dersom normen på noen måte er tilknyttet nasjonal strafferett for eksempel ved at den tilsvarende overtredelse er eller har vært strafferettslig regulert, vil dette tale for en vurdering av straff.¹¹³ Hvilken prosessform som følges vil også vektlegges, dvs. sivilrettslig eller strafferettslig prosess. Det legges også vekt på at alle borgere rammes og ikke kun en særskilt gruppe for at det skal anses som straff. En norm som har tilsvarende gjerningsinnhold som en nasjonal straffebestemmelse vil også tale for å anse normen som straff. Videre vil det bli foretatt en vurdering om det er nødvendig med skjønnsmessige straffeutmålingsvurderinger, noe som i så fall også taler for at normen har et strafferettslig preg. Et eventuelt behov for etterforsk-

---

¹¹⁰ Holmboe, Lov og rett, 04/2011

¹¹¹ Rui 2009 s. 158

¹¹² 14939/03 Zolotukhin v. Russia

¹¹³ Rui 2009 s. 157

ning, involvering av påtalemyndigheten eller innføring i strafferegisteret vil også tale for anse normen som straff.¹¹⁴

3. Sanksjonens innhold og alvorlighetsgrad - Degree of severity of the penalty

Flere av de samme momentene som er nevnt over i kriteriet om normens karakter brukes også ved vurderingen av sanksjonens innhold. I juridisk litteratur er det pekt på at det kan synes som om bruken av momenter under normens karakter eller sanksjonens innhold skjer noe tilfeldig i EMDs praksis.¹¹⁵ Sentralt er det likevel under vurderingen av normens alvorlighet om det er tale om frihetsstraff eller ikke. Dersom det er frihetsstraff involvert taler dette klart til fordel for at det er straff. Av dette kan det imidlertid ikke automatisk utledes at manglende frihetsstraff innebærer at sanksjonen ikke er å anse som straff. Dette vil kun være en av momentene i vurderingen. Videre er det slik at det vil bli foretatt en vurdering av sanksjonens alvorlighetsgrad sett opp mot maksimale potensiell sanksjonsmulighet, og ikke nødvendigvis reaksjonen som er gitt i den enkelte sak.¹¹⁶

I teorien er det pekt på at det tredje Engel-kriteriet ikke har samme selvstendige betydning som de to første kriteriene. Begrunnelsen for dette er at dersom normens karakter tilsier at det er tale om straff, så er ikke størrelsen på straffen eller boten avgjørende. Praksis fra EMD viser at store økonomiske sanksjoner har blitt ansett for å ikke være straff mens mindre og langt mer beskjedne sanksjoner har blitt vurdert å utgjøre straff.¹¹⁷ Eksempler på det siste kan være saken *Öztürk v. Germany*¹¹⁸ hvor det ble vurdert som straff når det var gitt et forlegg på 60 tyske mark (tilsvarende ca. NOK 220). Dette illustrerer at alvorlighetsgraden ikke er ett avgjørende kriterium for å avgjøre om en sanksjon er å anse som straff etter Engel kriteriene.

Oppsummering av Engel-kriteriene.

Engel vilkårene er alternative og det er tilstrekkelig at ett av disse er innfridd for å karakterisere reaksjonen som straff i konvensjonens forstand.¹¹⁹ Det er likevel også slått fast av EMDs praksis at det også kan foretas en kumulativ eller samlet vurdering av vilkårene (helhetsvurdering) for å avgjøre om en sanksjon vil bli ansett å utgjøre straff i konvensjonens forstand.¹²⁰

---

¹¹⁴ Rt. 2012 s.1051 premiss 38. Rui 2009 s. 156-157

¹¹⁵ Rui 2009, s. 160 -161

¹¹⁶ Rui 2009, s. 162

¹¹⁷ Rui 2009 s. 161

¹¹⁸ 8544/79 *Öztürk v. Germany*

¹¹⁹ Rui 2009, s.156. og *Strandbakken, Ne bis in idem*, Lov og rett 2003 s. 359

¹²⁰ 14939/03 *Zolotukhin v. Russia*, avsnitt 53 eller *Jussila v. Finland* 73053/01 avsnitt 30-31

I saken *Bendenoun v. France* uttalte EMD blant annet følgende:

*”None of them is decisive on its own, but taken together and cumulatively they made the «charge» in issue a «criminal» one within the meaning of Article 6 § 1.»*¹²¹

Det har vært noe diskutert om det skal antas foreligge ett enhetlig straffebegrep for konvensjonen eller om det foreligger forskjeller i hvordan EMD praktiserer straffebegrepet i forhold til de ulike aktuelle artikler.

Straffebegrepet i P7 art 4 ble tilsynelatende gjennom EMDs praksis i 2007 gjenstand for en viss modifisering i forhold hvordan man tidligere hadde tolket straffebegrepet, dvs. helhetlig for konvensjonen. Dette kom først til uttrykk i saken *Mjelde v Norway*¹²² og ble gjentatt senere samme år i saken *Storbråten v. Norway*.¹²³

Senere i 2008 og 2009 i sakene *Synnelius and Edsbergs Tax Ab v Sweden*¹²⁴ og *Lucky dev v. Sweden*¹²⁵, ble det igjen lagt til grunn av EMD at straffebegrepet i henholdsvis art. 6, art. 7 og P7 art. 4 er det samme, dvs. et helhetlig straffebegrep. Det ble dermed noe uvisst om det var grunn til å skille i vurderingen av straffebegrepet i forhold de ulike bestemmelsene i EMK eller om det skulle ha samme konvensjonskonforme betydning generelt i EMK.

Problemstillingen er drøftet i Rt. 2010 s.1121.¹²⁶ Førstvoterende, dommer Møse, finner grunn til å la Engelkriteriene i ”snever forstand” komme til anvendelse med følgende uttalelse i avsnitt 41:

”Disse premissene har vært tolket på ulikt vis. Etter mitt syn gir drøftelsen ikke tilstrekkelige holdepunkter for å løsrive straffebegrepet i P 7-4 fra EMK artikkel 6. Tvert om fremheves sammenhengen mellom begrepene i EMK artikkel 6 og 7 samt P 7-4. Vurderingen av om P 7-4 kommer til anvendelse skjer her på grunnlag av Engel-kriteriene, som blir karakterisert som etablert rettsoppfatning, uten noen henvisning til «a wider range of criteria». Storkammerets drøftelse fremstår som prinsipiell, den er nyere enn Storbråten-, Mjelde- og Haarvig-

---

¹²¹ 12547/86 *Bendenoun v. France*, avsnitt 47, siste setning

¹²² 11143/04 *Mjelde v. Norway*

¹²³ 12277/04 *Storbråten v. Norway*

¹²⁴ 44298/02 *Synnelius and Edsbergs taxi AB v. Sweden*

¹²⁵ 7356/10 *Lucky dev v. Sweden*

¹²⁶ avsnitt 34-42

avgjørelsene, og den er fulgt i senere konvensjonspraksis, jf. for eksempel dom 16. juni 2009 i saken Ruotsalainen mot Finland (avsnitt 41-47). ”¹²⁷

Denne konklusjonen er også senere gjentatt av Høyesterett. Det legges nå til grunn i praksis at straffebegrepene i EMK art. 6 og P7 art.4 er sammenfallende og at Engelkriteriene representerer gjeldene rett. ¹²⁸

5.4.2 Andre vilkår - Begge sakene må gjelde samme straffbare forhold

Vurderingen av hva som er samme forhold omtales i teorien som identitetsbegrepet eller den objektive identitet. Det var en vanlig oppfatning at kravet som ”samme straffbare forhold” inneholder to bestanddeler, en faktisk og en rettslig. Etter denne tolkning gjelder den nye forfølgningen samme forhold som den tidligere bare hvis det både dreier seg om samme faktum eller handling. (”same conduct”) og innholdet i de aktuelle nasjonale bestemmelser i hovedsak gjelder de samme grunnleggende elementer (”same essential elements”).

Frem til 2009 var praksis hos EMD at både rettslig og faktisk identitet skulle foreligge for at det skulle konkluderes være samme forhold. For eksempel EMDs behandling av saken Rosenquist v. Sweden ¹²⁹ illustrerer dette. EMD uttalt dette slik i dommen:

” The Court thus notes that the purpose of the criminal offence within sections 2 and 4 of the Tax Offences Act differed from the purpose of the imposition of a tax surcharge... In the light of the above considerations, the Court finds that the two offences in question were entirely separat and differed in their essential elements ”.

I avgjørelsen Zolotukhin v. Russia foretok EMD en kursendring for vurderingen av kravet til identitet. Det ble her fastslått at faktisk identitet er tilstrekkelig for å sperre for ny forfølgning:

”from identical facts or facts wich are substantially the same” ...

... ”facts which constitute a set of concrete factual circumstances involving the same defendant and inextricably linked together in time and space.” ¹³⁰

---

¹²⁷ Rt. 2010 s.1121, avsnitt 41

¹²⁸ For eksempel Rt. 2012 s.1228 premiss 19 og Rt. 2012 s.1051, premiss 34

¹²⁹ 60619/00 Rosenquist v. Sweden

¹³⁰ 14939/03 Zolotukhin v. Russia, avsnitt 82-84

Etter dette er det klart at hva som er samme forhold - identifikasjonsspørsmålet - gjelder bare faktisk identitet og ikke rettslig identitet. Vurderingen er opprettholdt i senere praksis fra EMD og er i dag sikker rett. Avgjørelsen var dessuten en storkammeravgjørelse.

Dette er også lagt til grunn av Høyesterett i Rt. 2010-72 der de fastslår følgende:

*”I Zolotukhin-avgjørelsen mot Russland går domstolen etter en prinsipiell drøftelse bort fra kravet om rettslig identitet. Heretter skal avgjørelsen kun skje etter en sammenlikning av de faktiske elementene i sakene, og ikke de rettslige.”*¹³¹

*”Den normen EMD har gitt anvisning på i Zolotukhin-avgjørelsen må nå legges til grunn av norske domstoler.”*¹³²

5.4.3 Tredje vilkår - Den første saken må være endelig

Det er videre et vilkår at den første forfølgningen er behandlet som endelig og avgjort, enten som frifinnelse eller skyldig. Det fremkommer av ordlyden *”finally acquitted or convicted”* i P7 art. 4.

Når det gjelder ordinære straffesaker er det klart at en rettskraftig dom betegner avgjørelsen som endelig, jf. ovennevnte drøftelse. For administrative sanksjoner er det mer uklart hva som er å anse som en endelig avgjørelse. Høyesterett har i to avgjørelser fra henholdsvis 2002¹³³ og 2010¹³⁴ lagt til grunn at det avgjørende momentet er om den vedtaket rettet seg mot er avskåret fra å angripe vedtaket (tilsvarende rettskraft).

I den siste dommen inntatt i Rt.2010 s.1121 kommer Høyesterett med følgende presisering i forhold til hvilke frister for å angripe vedtaket som skal legges til grunn:

”Det vil derfor gi de klareste linjer om den forvaltningsmessige klagefrist er avgjørende. Dette vil også gjøre beskyttelsen etter P 7-4 mest effektiv. Dette standpunktet har blant annet støtte i NOU 2003:15 Fra bot til bedring avsnitt 5.7.16.3.”

---

¹³¹ Rt. 2010 s.72, avsnitt 9

¹³² Rt. 2010 s.72, avsnitt 13

¹³³ Rt. 2002 s. 557, s. 570

¹³⁴ Rt. 2010 s. 1121, avsnitt 46 og 47

Problemstillingen kom også opp for EMD i saken ”Häkka v. Finland i 2014.¹³⁵ Her var det tilsynelatende og prinsipielt skjedd en dobbeltforfølgning da den ene saken (administrativ ilagt tilleggsskatt) var avsluttet før den neste begynte. Likevel oppfattet EMD ikke dette som en gjentatt forfølgning som burde vernes, og avviste saken. Begrunnelse lå i at tiltalte ikke hadde benyttet seg av sin klagemulighet. Årsaken til at den første saken var avsluttet skyldes derfor forhold som klager måtte ta ansvaret for – nemlig unnlatelse av å benytte en lovbeskyttet klageadgang. De bærende hensyn bak forbudet mot dobbeltforfølgning, bla. om forutberegnelighet og beskyttelse av enkeltindivid, gjorde seg dermed ikke gjeldende på samme måte.

5.4.4 Fjerde vilkår - Behandlingen i den andre saken må innebære en gjentatt forfølgning

Det er videre et krav at behandlingen i den andre saken må innebære en gjentatt forfølgning. Det må dermed foretas en vurdering av om det foreligger gjentatt forfølgning, som er i strid med P7 art.4, eller parallellbehandling som i noen grad er tillatt. Spørsmålet som må avklares er dermed om det er tilstrekkelig tidsmessig og saklig sammenheng mellom de to sakene. Blir dette besvart positivt vil det være anledning til å forfølge begge sakene og vurdert som lovlig parallellforfølgning.

Dette har vært anført av domstolens premisser i en rekke avgjørelser som har blitt behandlet av EMD de siste årene. Siste gang så sent som i februar 2015 i saken Boman v. Finland hvor kravet ble dette formulert slik:¹³⁶

”sufficiently close connection between the different proceedings in substance and in time”¹³⁷

Spørsmålet som må avklares er dermed om det er tilstrekkelig tidsmessig og saklig sammenheng mellom de to sakene. Blir dette besvart positivt vil det være anledning til å forfølge begge sakene og vurdert som lovlig parallell forfølgning.

I R.T v. Switzerland i 1996 ordla juryen seg slik for å påpeke at når to instanser behandler det samme forholdet samtidig rammes dette ikke av forbudet i P7 art.4:

---

¹³⁵ 758/11 Häkkä v. Finland, avsnitt 52

¹³⁶ 41604/11 Boman v. Finland, avsnitt 42

¹³⁷ For eksempel 53753/12 Kiiveri v. Finland, 10.feb 2015, avsnitt 44. 53197/13 Österlund v. Finland, 10.feb 2015, avsnitt 48

These sanctions were issued at the same time by two different authorities, i.e. by a criminal and by an administrative authority. It cannot, therefore, be said that criminal proceedings were being repeated contrary to Article 4 of Protocol No. 7 within the meaning of the Court's case-law.

Også i saken Nilsson v. Sweden¹³⁸ i 2005 gis det støtte for at er en viss adgang til å legge forskjellige sanksjoner i samtidige prosesser:

"While the different sanctions were imposed by two different authorities in different proceedings, there was nevertheless a sufficiently close connection between them, in substance and in time"

Det følger således av EMDs praksis at to saker kan føres samtidig av to forskjellige instanser når dette skjer relativt sett samtidig. Blir den siste sak avsluttet innen rimelig tid vil det altså kunne være en lovlig parallellbehandling og dermed ikke en krenkelse av P7 art. 4.

5.4.5 Femte vilkår - Begge saker må rette seg mot samme rettssubjektet

Det er videre et krav at begge saker må være rettet mot det samme rettssubjektet. Spørsmålet kommer sjelden på spissen når det er snakk om fysiske personer og dermed personlig subjekter som blir forfulgt. Det er liten tvil om identiteten til fysiske personer.

Spørsmålet blir mer aktuelt om det er et selskap involvert i den ene av forfølgingsprosessene mens det er en fysisk person i den andre, uavhengig om den ene eller andre er knyttet til henholdsvis den første eller andre prosessen. Spørsmålet blir da om det er identitet mellom selskapet og det personlige subjektet.

Det klare utgangspunkt når det gjelder fysisk person og et aksjeselskap, er at det ikke er identitet mellom et personlig subjekt og en juridisk person.¹³⁹ Dette er lagt til grunn av EMD ved gjentatt praksis.¹⁴⁰

---

¹³⁸ 73661/01 Nilsson v. Sweden

¹³⁹ Rui 2009 s. 489

¹⁴⁰ Rui 2009 s. 490, 13596/02 Isaksen v. Norway (tredje siste avsnitt), 12555/03 Muller v. Austria, avsnitt 31

6 Vil sanksjoner fra idrettens organer sperre for senere straffefølgelse etter EMK

6.1 Innledning

For å besvare oppgavens problemstilling om sanksjoner besluttet av idrettens organer innebærer at en senere straffefølgning vil være i strid med EMK, er det nødvendig med en nærmere drøftelse av de fem vilkårene (straffebegrepet, identitetsbegrepet, subjektiv rettskraft, avgjørelsens karakter og om det foreligger parallell forfølgning) konkret i forhold til idrettens sanksjonering.

Jeg vil innledningsvis i punktene, 6.2 til 6.5, drøfte forholdet mellom NIFs reaksjoner mot bruk av doping i forhold til de ovennevnte vilkår, med unntak av straffebegrepet, som vil få en inngående drøftelse i punkt 6.6. Det er naturlig å drøfte straffebegrepet mest inngående da det jeg anser det som det mest sentrale vilkåret i forhold til oppgavens problemstilling. De fire andre vilkårene vil i dopingsaker være noe mindre tvilsomme og enklere å avklare.

Siden det ikke finnes rettspraksis verken fra de ordinære norske domstoler eller fra EMD der oppgavens problemstilling er avgjort, vil jeg trekke noen relevante slutninger fra avgjørelser som har fellestrekk med de sanksjonene idretten bruker. Spesielt relevant er rettighetstap som jeg vil komme inn på i punkt 6.6.3.

6.2 Hva er samme forhold i en dopingsak

Det er klart etter EMDs praksis at det nå kreves kun faktisk og ikke rettslig identitet, jf. ovennevnte redegjørelse i punkt 5.4.2.¹⁴¹

Når det gjelder vurderingen av de faktisk forhold i en dopingsak, er det av interesse å se litt på avgrensningen av dette. Ved vurderingen kan det legges vekt på EMDs uttalelse i Zolotukhin dommen:

”Accordingly, Court takes the view that Article 4 of Protocol No. 7 must be understood as prohibiting the prosecution or trial of a second offence in so far as it arises from identical facts or facts which are substantially the same”

---

¹⁴¹ 14939/03 Zolotukhin v. Russia, avsnitt 82-84

Det er dermed krav til at det ikke må være identiske fakta eller fakta som vesentlig er det samme grunnlaget i de to sakene for at ”a second offence”, dvs. overtredelse, skal kunne forfølges.

Når vi overfører dette til dopingsaker for bruk av doping er det naturlig og relevant å knytte betegnelsen ”identiske fakta” eller ”det vesentlig samme fakta” til en positiv dopingprøve. Dersom prøven inneholder stoffer som finnes på både idrettens dopingliste og straffelovens dopingliste kan den dermed teoretisk straffeforfølges etter både NIF-loven og legemiddelloven. Det kan også foreligge narkotiske stoffer i dopingprøven som kan tenkes straffes etter narkotikabestemmelsen, men denne oppgaven er avgrenset til legemiddelloven 24a og jeg berører derfor ikke den problematikken her.

Når det imidlertid er den samme positive prøven, som i tillegg til å være det rettslig grunnlag og hovedbevis også utgjør det faktiske grunnlaget for begge sakene, er det naturlig å tolke det slik at det faller inn under samme faktiske handling og dermed dekkes av ordlyden ”facts wich are substantially the same”. Det kan dermed synes som spørsmålet om at to forfølgninger gjelder samme forhold normalt vil være lite tvilsomt i en dopingsak. Det vil normalt være det samme faktiske forhold som ligger til grunn for begge forfølgninger og dermed vil P7 art. 4 sperre for en gjentatt forfølgning forutsatt at de fire øvrige kumulative vilkår også er innfridd.

At det hovedsakelig og normalt vil være slik, også i andre tilfeller, illustreres også i Riksadvokaten brev om ”Nye retningslinjer om dobbelstraff”.¹⁴² Der slås det fast at det som er normalt for ”samme forhold” i saker med tilleggsskatt er på linje med hva jeg nettopp har beskrevet som normalt også for eventuelle sanksjoner fra idrettens organer.

Riksadvokaten skriver følgende:

*”Så lenge det er den samme handling eller unnlatelse som både ligger til grunn for illeggelsen av tilleggsskatt og for den etterfølgende straffesak, **hvilket vil være det normale**, må det legges til grunn at også ordinær tilleggsskatt etter P7-4 sperrer for etterfølgende straffesak. Etter drøftelser med Skattedirektoratet er riksadvokaten kjent med at denne oppfatningen deles av direktoratet.”*¹⁴³ (min utheving)

---

¹⁴² RA-2009-187

¹⁴³ RA-2009-187

Et spørsmål som ikke er omtalt eller behandlet i rettspraksis eller juridisk litteratur er hva som blir løsningen om en prøve skulle vise seg å inneholde både ett stoff/metode som er oppført på idrettens dopingliste og et annet som kun er oppført på i straffelovens dopingliste. Etter min vurdering vil det i så fall bli et bevisspørsmål om disse stoffene er tilført kroppen ved forskjellige anledninger og dermed er å anse som to forskjellige forhold. Dette vil imidlertid både være lite praktisk og vanskelig å bevise.¹⁴⁴

EMDs uttalelser i Zolotukhin dommen kan indikere at det ikke kan forsvares en for restriktiv tolkning av begrepet ”offence” (på norsk oversatt til overtredelsen) og at domstolens tilnærmingen også skal være praktisk og effektiv:

*”The Court considers that the use of the word “offence” in the text of Article 4 of Protocol No. 7 cannot justify adhering to a more restrictive approach. It reiterates that the Convention must be interpreted and applied in a manner which renders its rights practical and effective, not theoretical and illusory.”*¹⁴⁵

Dette kan tolkes slik at EMD her uttrykker at samme overtredelse er samme forhold. Så lenge det er den positive dopingprøven som er overtredelsen vil dette gi presumsjon for at det også er samme forhold selv om det skulle være flere forskjellige stoffer i prøven.

Det er klart at retningslinjene som EMD anførte i Zolothukhin-dommen med *”identical facts or facts wich are substantially the same”* er vid og generell i den forstand at den gjelder også for forskjellige typer sanksjoner. Det er en generell tolkning av begrepet i forhold til EMK som er foretatt, som senere kan anvendes konformt på andre typer sanksjoner enn hva som var tilfelle i den eksplisitte dommen.

Det må gjøres en konkret vurdering i hver enkelt dopingsak. En analyse av en prøve der det kan påvises at tilførselen har skjedd til ulik tid kan problematiseres i forhold til at det i tilfelle ikke gjelder samme forhold. Det fører for langt for denne oppgavens ramme å kunne gå ytterligere inn på hvilke metoder som finnes for å kunne fastslå dette godt nok og om det i hele tatt er mulig. Dette vil i så fall være særlige unntakstilfeller.

Hovedregelen, i tråd med uttalelsene i Riksadvokatens brev om tilleggsskatt, vil være at det normalt er samme forhold også i dopingsaker basert på en dopingprøve, og at det vil falle inn under beskyttelsen som reguleres P7 art. 4.

---

¹⁴⁴ Antidoping Norge. Dopinglisten og forskrift 30. april 1993 nr 318, Dopingforskriften

¹⁴⁵ 14939/03 Zolotukhin v. Russia, avsnitt 80

6.3 Hvem er rettssubjektet i en dopingsak

For vilkåret om at begge saker skal gjelde samme rettssubjekt kan det uten nærmere drøftelse legges til grunn at dette er innfridd i dopingsaker som omfatter bruk. En dopingprøve er knyttet til en fysisk person og problematikk om juridisk person vs. en fysisk person, som for eksempel i selskapsretten, er dermed ikke aktuell i dopingsaker.

6.4 Når foreligger det en endelig avgjørelse fra idrettens organer

Som redegjort for i pkt. 5.4.4 er det et vilkår at den andre saken må innebære en gjentatt forfølgning. Dette forutsetter at den første saken har fått et enelig avgjørelse i form av domfellelse eller frifinnelse. Dersom saken henlegges eller på annen måte frafalles vil dette også være å anse som en endelig avgjørelse på lik linje med frifinnelse eller dom.¹⁴⁶

I idrettens selvdømmesystem er det NIF appellutvalg som i hovedregel er siste instans og beslutninger der er dermed en endelig dom. Fremmes det ikke anke før ankefristens utløp vil det foreligge en endelig dom i NIFs domsutvalg.¹⁴⁷ Det er som nevnt i pkt. 3.3, ett unntak fra dette. En særlig mulighet for utøvere som står på den særskilte oppfølgingslisten og WADA samt organisasjonene IOC, IPC og internasjonale særforbund er å fremme anke for den internasjonale voldgiftsdomstolen CAS¹⁴⁸ I disse tilfellene blir CAS den siste instans.

Det er således som hovedregel NIFs doms eller appellutvalgs avgjørelser som fastsetter en endelig rettskraftig dom. I tillegg, for de nevnte tilfeller som berøres av unntaket fremmet i anke til CAS, vil få sin endelige avgjørelse der.

6.5 Hvordan avgjøre om det er parallell eller gjentatt forfølgning av en dopingsak

I pkt. 5.4.4 kom det fram at det etter P7 art. 4 i enkelte anledninger, selv om det foreligger en endelig avgjørelse, i en viss grad vil være tillatt å forfølge saken videre og illegge strafferettslige reaksjoner. Kravet som følger av EMDs praksis er at dette i tilfelle skjer med tilstrekkelig nærhet i tid og saklighet.¹⁴⁹

---

¹⁴⁶ Rui 2009 s. 256

¹⁴⁷ NIF-lov § 12- (1). NIF nettside, fane antidoping

¹⁴⁸ NIF-lov § 12-25(2) litra a og b samt NIF- lov § 12-25(3)

¹⁴⁹ Holmboe, Lov og rett, 04/2011 s. 5

For dopingsaker som forfølges i to spor vil det derfor oppstå et avgrensingsspørsmål. Sentralt i denne vurderingen har vi sett at EMD benytter standarden "close in substance and in time".

Det er dermed av EMDs praksis klart at de tilfeller der dopingsak i regi av NIF og straffesak i regi av påtalemyndigheten pågår samtidig, men den ene saken avsluttes innen rimelig tid etter at det kommer en endelig avgjørelse i den andre, vil ikke rammes av P7 art. 4. Det er karakterisert som lovlig parallellforfølging.

Dersom den ene saken imidlertid er avsluttet og den andre saken forsetter unødig og ut over rimelig tid eller starter etter den første er avsluttet, er dette ulovlig gjentatt forfølging og vil rammes av P7 art. 4.

6.6 Straffebegrepet

6.6.1 Innledning

Som redegjort for i kapitel 4 er domfellelse etter legemiddeloven 24a straffeforfølging og vil dermed vil falle inn under P7 art. 4, så fremt de ovenstående vilkår er innfridd. Den sentrale drøftelsen blir i det følgende om idrettens sanksjoner etter EMK er straff. Det må foretas en vurdering av hvordan idrettens sanksjoner skal karakteriseres i forhold til Engel-kriteriene, dvs. den nasjonale klassifikasjon, lovbruddet eller handlingens karakter samt innholdet og alvorlighetsgraden av denne.

Som nevnt er Engel-vilkårene fastsatt av EMD som alternative, men en kumulativ helhetsvurdering kan også føre til at sanksjoneringen anses som straff.¹⁵⁰

6.6.2 Nasjonal klassifikasjon

EMK formål er beskytte enkeltindividerne for overgrep fra statene. Det er kun statene som kan dømmes av EMD for brudd på konvensjonens forpliktelser.¹⁵¹

For at en sanksjon som kan anses være brudd på en menneskerett skal falle inn under EMKs straffebegrep, må den derfor være utført av staten eller som ledd i myndighetsutøvelse på vegne av staten.

---

¹⁵⁰ 12547/86 Bendenoun v. France

¹⁵¹ Strandbakken, Ne bis in idem, Lov og rett 2003 s. 359

Sanksjoner mot dopingbruk, dvs. utelukkelse, besluttes av idrettens organer med hjemmel i NIFs egen lov. NIF-loven er ikke vedtatt den lovgivende myndighet, men av idretten selv. I følge Grunnloven § 96 kan *”ingen kan dømmes uden efter Lov, eller straffes uden etter Dom.”* NIF-loven er ikke karakterisert som en offentlig lov og sanksjonene blir ikke idømt av de alminnelige domstoler. En dopingdom idømt av NIF-organer eller CAS kan er dermed som utgangspunkt ikke klassifisert som nasjonal straff i rettslig forstand.

Når idrettens domsorganer idømmer dopingsanksjoner er det derfor som utgangspunkt en privatrettslig disiplinærreaksjon med tap av rettigheter som følge av den inngåtte avtalen mellom utøver og NIF om at NIFs selvdømmeordning skal gjelde. I forarbeidene til legemiddel-loven, herunder kriminaliseringen av dopingbruk, uttalte departementet følgende:

”Utestengelse etter idrettens bestemmelser er etter departementets mening å anse som en disiplinær reaksjon innen sporten regulert av idrettens interne konkurranseregler som regulerer vilkår for idrettsutøvelse, og således et privatrettslig spørsmål... ...Departementet anser ikke utestengelse som en sanksjon etter nasjonal rett og heller ikke som straff etter menneskerettighetskonvensjonen.”¹⁵²

Det kan derfor kort slås fast at idrettens sanksjonering etter selvdømmeordningen og NIF-lov ikke karakteriseres som straff etter norsk rett.

Det er imidlertid ikke avgjørende om sanksjonene ikke er ansett som straff etter nasjonal lovgivning, og EMD vil foreta en selvstendig prøving av om sanksjonen faller inn under straffebegrepet i EMK. Konvensjonen ville ellers ikke fungert i tråd med sitt formål om å være en beskyttelse for enkeltindivider ovenfor inngrep fra den enkelte stat. Det kan derfor ikke tillegges vekt at departementet uttaler at *”heller ikke som straff etter menneskerettighetskonvensjonen”*.

Spørsmålet blir dermed om det er momenter for at EMD skulle kunne vurdere dette annerledes, og at det likevel foreligger et grunnlag for et statlig ansvar.

Dersom idrettens reaksjoner mot bruk av doping kan sies å være utført på vegne av staten eller som følge av deres forpliktelser, kan likevel den nasjonale regelen blir klassifisert som straff etter konvensjonens formål av EMD.

Jeg vil i de neste førstkomende punkter se litt på om det finnes grunnlag for ansvar begrunnet i identifikasjon mellom statlige forpliktelser og reaksjoner utført av NIF.

---

¹⁵² Prop. 107L (2012-2013) pkt. 2.6.3

6.6.2.1 Identifikasjon på formelt grunnlag

Det er klart at idrettens sanksjonssystem mot dopingbruk ble etablert og har vært praktisert av NIF i langt tid før de statlige forpliktelsene om å motarbeide doping ble etablerte gjennom konvensjonene. Derfor er utgangspunktet at det er på vegne av NIF og WADA og ikke staten at disse sanksjonene blir ilagt.

Det er imidlertid et faktum at staten i økende grad de senere tiårene har involvert seg i idrettens arbeid mot doping. I tillegg til at den norske stat som nevnt har inngått og ratifisert konvensjoner og samarbeide på både nordisk, europeisk og globalt nivå har den også involvert seg på andre områder.¹⁵³

Utviklingen av statens involvering, jf. endrede samfunnsforhold, vil kunne føre til at EMD med sin dynamiske og autonome tolkningspraksis, kan vurdere denne status som endret. Etter konvensjonene og deklarasjoner har statene (partene) forpliktet seg til å bekjempe doping og å gjennomføre tiltak mot doping. Statenes samarbeid for gjennomføring av dette med for eksempel idrettsorganisasjoner er regulert på eksempelvis i Europarådets Anti Doping konvensjon fra 1998 som sier blant annet følgende:

"Article 1 – Aim of the Convention

The Parties, with a view to the reduction and eventual elimination of doping in sport, undertake, within the limits of their respective constitutional provisions, to take the steps necessary to apply the provisions of this Convention.

Article 7 – Co-operation with sports organisations on measures to be taken by them

- 1. The Parties undertake to encourage their sports organisations and through them the international sports organisations to formulate and apply all appropriate measures, falling within their competence, against doping in sport.*
- 2. To this end, they shall encourage their sports organisations to clarify and harmonise their respective rights, obligations and duties, in particular by harmonising their: .....*

...d) disciplinary procedures, applying agreed international principles of natural justice and ensuring respect for the fundamental rights of suspected sportsmen and sportswomen..."

---

¹⁵³ UNESCOs world anti doping convention, Europarådets Anti doping convention, København deklarasjonen

International Convention against Doping in Sport 2005 – UNESCO har følgende ordlyd av interesse:

”Article 1 – Purpose of the Convention

The purpose of this Convention, within the framework of the strategy and programme of activities of UNESCO in the area of physical education and sport, is to promote the prevention of and the fight against doping in sport, with a view to its elimination.

Article 5 – Measures to achieve the objectives of the Convention

In abiding by the obligations contained in this Convention, each State Party undertakes to adopt appropriate measures. Such measures may include legislation, regulation, policies or administrative practices.

II. Anti-doping activities at the national level

Article 7 – Domestic coordination

States Parties shall ensure the application of the present Convention, notably through domestic coordination. To meet their obligations under this Convention, States Parties may rely on anti-doping organizations as well as sports authorities and organizations.”

Gjennom København-deklarasjonen har staten også forpliktet seg til å sikre at antidoping arbeidet følger praksis og policy som samsvarer med WADC og dermed NIFs lovverk. Deklarasjonen binder ikke rettslig på samme måte som traktene, men vil kunne være et argument for at staten har akseptert et ansvar for at gjennomføring av dette skjer.¹⁵⁴

Det fremgår av konvensjons- og avtaletekstene at statenes forpliktelser for å bekjempe doping kan/bør skje gjennom instruksjon, veiledning eller oppfølging av idrettens organer. Dette gir rom for å utføre forpliktelsene rent praktisk på en enkelt måte via NIF.

Likevel er det ikke like selvfølgelig at det fristiller staten fra sine forpliktelser om det skulle vise seg at idrettens organisasjoner dersom idrettens organisasjoner ikke utfører disse oppgavene tilfredsstillende. Det vil i et slikt tilfelle nødvendigvis være slik at staten selv måtte sørge for å gjennomføre forpliktelsene med å opprette egne organer eller delegere til andre organer. NIF har heller ikke selv påtatt seg noen konvensjonsforpliktelser. Dersom ikke staten tar

---

¹⁵⁴ Kjenner 2012, s. 394

ansvaret for forpliktelsene etter internasjonale konvensjoner, er ikke NIF på eget initiativ forpliktet til å følge opp disse. Det er utvilsomt at det er nasjonalstatene som er forpliktet å sørge gjennomføring av plikter som følger av konvensjonene.

Det er imidlertid faktum at idrettens organer som i tillegg til sin egen målsetting om å *”hindre at utøvere benytter forbudte midler og derigjennom sikre utøvernes helse og konkurransens integritet”*¹⁵⁵, i praksis gjennomfører statens traktatforpliktelser. Ordlyden fra NIFs eget utvalg for utarbeidelse av *”Tiltaksplan mot doping i norsk idrett”* understreker denne bindingen og initiativet fra staten. I tiltaksplanen heter det bl.a. følgende:

*”Det ligger også klare føringer fra staten overfor både NIF, NIFs øvrige organisasjonsledd og Antidoping Norge gjennom Idrettsmeldingen og de årlige tilskuddsbrevene fra Kulturdepartementet (KUD).”*¹⁵⁶

Det kan argumenteres for at idrettens organer, på eget initiativ, sanksjonerte mot doping før det oppstod statlige forpliktelser på området og at idretten således ikke har fått delegert noe nytt eller utvidet ansvar. Det er imidlertid en kjensgjerning at det er etablert statlige forpliktelser som gradvis har blitt inkludert i NIFs øvrige forvaltningsansvar. I tillegg til idrettens opprinnelige grunnlag for å sanksjonere på rent konkurranseetisk, helsemessig og forebyggende grunnlag, har altså staten i praksis tillagt NIF ett nytt ansvar for å gjennomføre de statlige forpliktelsene.

Dette underbygges ved at NIF endret sitt lovverk til å være i samsvar med WADC og dermed på linje med statlige forpliktelser så sent som i 2003.¹⁵⁷ Tilpasningen skjedde altså fire år etter Norges tilslutning til Europarådets Anti-Doping Convention og samtidig med at staten anerkjente WADC som det overordnede regelverk og fundament i anti-dopingarbeidet gjennom København-deklarasjonen. NIF har med dette tilpasset sitt antidopingarbeid til statlige forpliktelser.

Et annet moment som taler for staten har en sterk og tydelig tilknytning til idrettens antidopingarbeidet er at staten sammen med NIF var grunnlegger av Antidoping Norge i 2003. Staten har forpliktet seg til å gi økonomisk bidrag, jf. punkt 6.6.2.3. Selv om det i stiftelsesdokumentet er innført at så vel NIF som staten skal være uavhengige, så er det klart at staten er en avgjørende premiss for ADNs eksistens.

---

¹⁵⁵ Tiltaksplan mot doping, NIF vedtak nr. 158

¹⁵⁶ Tiltaksplan mot doping, NIF vedtak nr. 158, pkt. 2.1

¹⁵⁷ NIF Lovutvalg, protokoll 15.9.2010, sak 24/10, avsnitt med henvisning til IS-sak nr. 52/03.07

6.6.2.2 Statlig ansvar utledet av EMDs praksis og folkerett

Fra EMD er det som nevnt ingen praksis som direkte behandler dopingbruk knyttet til Idrettens eget regelverk. Den relativt allmenn kjente Bosman-dommen¹⁵⁸ innen fotball kan likevel kaste lys over hvor langt statenes ansvar rekker i forhold til idrettens regelverk. Saken gjaldt om overgangssum kunne kreves av en fotballspillers klubb når kontraktstiden hadde utløpt. Saken skaper ett visst grunnlag for analogisk tolkning på dopingsaker som er omfattet av samme regelverk. Dommen kan tolkes slik at det kan argumenteres for at stater kan ha forpliktelser også for å påse at private organisasjoners regelverk er i tråd med EMK. EMD uttalte i nevnte dom blant annet:¹⁵⁹

*”In the Commission’s view it could be argued that the responsibility of the Netherlands Government is engaged to the extent that it is its duty to ensure that the rules, adopted, it is true, by a private association, do not run contrary to the provisions of the Convention, in particular where the Netherlands courts have jurisdiction to examine their application...”*¹⁶⁰

Det er for øvrig også via annen praksis fra EMD åpnet for at en stat er forpliktet på et folkerettslig grunnlag å ha et visst ansvar for å påse at statens private parter overfor hverandre ikke opptrer på en måte som bryter med menneskerettighetene. Denne folkerettslige forpliktelsen for staten som tredjepart omtales gjerne som ”drittwirkung”.¹⁶¹

6.6.2.3 Identifikasjon på økonomisk grunnlag.

I forbindelse med stiftelsen av ADN ble det laget en avtale mellom staten og NIF der staten påtok seg å betale stiftelseskapitalen på en million kroner, samt å finansiere stiftelsens videre drift gjennom årlige bidrag som en garanti for ADNs selvstendighet. Avtalen er løpende med seks måneders varighet og gjensidig oppsigelse.¹⁶²

Staten bidrar også med økonomiske midler for å holde organisasjonen rustet til å gjennomføre både kontroll- og sanksjonsprosessene knyttet til dopingsakene. I 2014 tildelte Kulturdepartementet den hittil i historien største summen av spillemidler fra Norsk Tipping til Antidoping Norge. I pressemelding fra KUD den 13.12.2013 kan følgende formål med dette siteres:

---

¹⁵⁸ 9322/81 X v. Netherlands

¹⁵⁹ Kjenner 2012, s. 389

¹⁶⁰ 9322/81 X v. Netherlands, nest siste avsnitt s. 182

¹⁶¹ Van Dijk, 2006, s. 28 flg.

¹⁶² SOU:2011:10 s. 126 og 127

*”Tilskuddet skal bidra til å opprettholde og utvikle Antidoping Norge som et uavhengig kontroll- og påtaleorgan som bekjemper doping gjennom å fremme en ærlig og dopingfri idrett.”*¹⁶³

Norge deltar også i ett internasjonalt antidopingsamarbeide med ni andre lands myndigheter i *International Anti Doping Arrangement* (IADA) og har bilaterale samarbeide med noen andre land, blant annet Kina og Russland.¹⁶⁴

Norge er som øvrige medlemsstater av Europarådet med på å finansiere WADA. Halvparten av finansieringen kommer fra statene.¹⁶⁵

6.6.2.4 Identifikasjon på et rettssosiologisk grunnlag.

Idretten bruker som nevnt begrepet lov om sitt regelverk og straff som betegnelsen på sanksjonene i lovreglene. Dette er i retts- og språksosiologisk forstand av interesse da det naturlig nok vil kunne skape begrepsforvirring når det likevel ikke er ment som straff i straffelovens forstand.¹⁶⁶

En naturlig språklig forståelse av begrepene straff og lov vil være at det er ordinær straff med hjemmel i ordinær lov som blir ilagt. Den menige mann eller kvinne uten juridiske bakgrunn blir ved bruk av denne terminologien berettiget til å tro at dopingsanksjoner er straff i vanlig rettslig forstand i flg. loven når det faktisk kalles straff. En sanksjon idømt av idrettens organisasjoner som straff vil også av den enkelte idrettsutøver og opinionen oppfattes som straff.

En slik språkbruk vil dermed kunne tale for at idrettens sanksjoner i forhold til menneskerettigheter skal bedømmes som straff da den valgte ordbruken skaper naturlige assosiasjoner til straff.

Slik identifikasjon ble for øvrig stadfestet i (den tidligere) Idrettens voldgiftsrett den 29. mars 2000 i sak kjent som Okeke saken.¹⁶⁷ Saken gjaldt om dopingsanksjoner som Okeke var idømt av NIFs domsutvalg var å anse som straff. Voldgiftsretten konkluderte med at sanksjonene var å anse som straff etter EMK og begrunnet dette blant annet med at den normale oppfattelse av sanksjonen både innad i NIF og blant folk for øvrig oppfattet de som straff. NIFs domsutvalg uttalte seg som følger:

---

¹⁶³ Regjeringen.no, 26 millioner til Antidoping Norge i 2014

¹⁶⁴ Regjering.no, meld. St. 26 (2011-2012), pkt. 16.1.3

¹⁶⁵ Kjenner 2012, s. 393

¹⁶⁶ Mathiesen 2005, s.238

¹⁶⁷ RG-2000-1401 (200-2000),

*”Men bruken av straff som begrep i de forskjellige lovbestemmelsene, utformingen av reglene i samsvar med strafferettslige og straffeprosessuelle forbilder samt teori og praksis knyttet til begrepet straff i idretten, jf. for eksempel Anstein Gjengedals artikkel «Straff og idrett» i boka Idrett og jus (Universitetsforlaget 1992), viser at reaksjonene både innad i organisasjonen og utad blant publikum oppfattes som straff i tradisjonell forstand.”*¹⁶⁸

6.6.2.5 Annet

Momenter fra lovbruddets eller handlingens karakter (neste punkt) vil også, som vi har sett ved gjennomgang av Engel-kriteriene, påvirke den vurderingen EMD foretar for å fastsette den ovennevnte karakteristikken. Dette for at de skal kunne oppnå en mest mulig objektiv og selvstendig vurdering.

6.6.3 Lovbruddet eller handlingens karakter

Formålet med bestemmelsen er også av betydning for EMDs vurdering. Det er klart at formålet med utelukkelsesreglene etter idrettens dopingregler har både et utpreget preventivt og pønalt formål i forhold til de mindre inngripende konkurransereglene som også omfattes av NIFs regelverk. Utelukkelse over flere år eller livstid er også av en helt annen inngripende karakter enn for eksempel å bli disket i enkelt skirenn eller få noen kampers karantene som fotballspiller.¹⁶⁹

Det har i senere tid og særlig etter de storstilte avsløringene som startet med avsløringene i sykkelsporten og Tour de France på 2000 tallet blitt et økt fokus på at idrettens reaksjoner skal innebære en straff som har både individualpreventiv og allmennpreventiv effekt. Økning av to til fire års utestengelse ved først gangs brudd på dopingreglene er et uttrykk for og resultat av dette. I tilknytning til innføringen av denne regelendringen og nye avsløringer av doping kom for eksempel presidenten i det internasjonale skiskytterforbundet Anders Besseberg med følgende en uttalelse fra på NRK nyhets sending den 14. januar 2015:

*”vi bør ha straff som er så streng at den virkelig er preventiv”*¹⁷⁰

Også i litteraturen, for eksempel boken Idrett og jus¹⁷¹, er det lagt til grunn at utelukkelse for dopingbruk etter idrettens regler har som formål å være både pønalt og preventivt.¹⁷² I forar-

---

¹⁶⁸ RG-2000-1401 (200-2000), uttalelse i dommen s.1409

¹⁶⁹ Kjenner 2012, s. 398

¹⁷⁰ NRK.no, Dagsrevyen21, den 14.1.15. 26 minutter ut i sending, uttalelse A. Besseberg om dopingstraff

¹⁷¹ Kjenner 2012

beidene til straffeloven 162b der Justisdepartementet den gang (1991-1992) valgte å ikke anbefale kriminalisere bruk av dopingmidler kom departementet med følgende uttalelse: ”

”Det sanksjonssystemet idretten selv rår over, har trolig en vel så god preventiv virkning overfor idrettsutøvere som en eventuell straffebestemmelse i den alminnelige lovgivningen”¹⁷³

Det blir også lagt vekt på hvordan regelen klassifiseres i andre europeiske stater. Et moment som taler for straff er at om normen er kriminalisert i andre europeiske land som Italia, Spania, Frankrike og Sverige. Når disse europeiske landene og ikke minst Norge selv har kriminalisert overtredelsen, vil dette også tale for at også utelukkelse for det samme overtredelse via idrettens regelverk vil kunne bedømmes som straff av EMD.

Idretten har også flere likhetstrekk til strafferetten og en prosessform som er langt på vei lik reglene i straffeprosessloven. Dette taler i tilfelle for straff. Dette ble i den nevnte Okeke dommen i idrettens voldgift formulert slik:

”Videre inneholder Norges Idrettsforbunds lover forskjellige bestemmelser som tilsvarer reglene i alminnelig norsk strafferett og straffeprosess. Retten nevner at det følger av § 11-7 at enhver sak skal utredes nøye før den blir avgjort. Enhver rimelig tvil skal komme anmeldte til gode. Etter § 11-15 kan domsinstansen oppnevne og bekoste forsvarer og sakkyndige når særlige grunner taler for det. Etter § 11-16 er det adgang til gjenopptagelse. Videre antas strafferettens alminnelige regler om nødverge og nødrett, rettsvillfarelse osv. å gjelde..”¹⁷⁴

Et argument mot straff anført i forarbeidene til endringene i legemiddeloven var at medlemskap i NIF er frivillig. Det ble anført fra departementet følgende i Prop. 107L:

”Selv om medlemskap i Norges idrettsforbund er nødvendig for å kunne utøve og konkurrere innen idrett er medlemskap i organisasjonen frivillig.”¹⁷⁵

Dette er som utgangspunkt et relevant argument i forhold til hva EMD legger vekt på i sin vurdering. Samtidig er det også slik at det er kun NIF og ingen alternative organisasjoner å være medlem i dersom en borger skal utøve den menneskerett som aktiv idrett er i følge idrettens egen definisjon.

---

¹⁷² Kjenner 2012, s. 398, pkt. 3.4

¹⁷³ Ot.prop. 46 (1991-1992) pkt. 3.3.4

¹⁷⁴ RG-2000-1401 (200-2000)

¹⁷⁵ Prop. 107L (2012-2013) pkt. 3.3.4

Av interesse her er IOCs egen grunnleggende kodifikasjon Olympic Charter. På side 11 og 12 i charteret er de fundamentale prinsipper listet opp i 7 punkter. Punkt 4, lyder som følger:

*”The practice of sport is a human right. Every individual must have the possibility of practising sport, without discrimination of any kind and in the Olympic spirit, which requires mutual understanding with a spirit of friendship, solidarity and fair play.”*¹⁷⁶

Det fremkommer dermed klart av første setning at å utøve idrett er en menneskerett.

I tillegg har WADC også ved siste revidering gjort en rekke endringer tilpasset koden nettopp med hensyn til å være i tråd med menneskerettighetene.¹⁷⁷ Koden har også vært til ”høring” hos ekstern ekspertise i forhold til å være i tråd med gjeldene menneskerettigheter og internasjonal lovgivning.¹⁷⁸

På side 11 i WADC står det som følger:

*”The Code has been drafted giving consideration to the principles of proportionality and human rights”*¹⁷⁹

WADA har med dette lagt ned et betydelig arbeide og fokus på at idrettens regelverk må følge menneskerettighetene. Når idretten selv ser det slik at retten til å utøve idrett er en menneskerett blir det en naturlig forståelse å legge til grunn at de også ønsker å følge alminnelige gjeldene menneskerettighetsregler og EMK.

Når NIF har enerett på å drive organisert idrett og dermed å levere disse rettighetene, kan det derfor stilles spørsmål hvor frivillig en idrettsutøver velger å akseptere NIFs-regelverk og tilhørende straffebestemmelser. Alternativet er i tilfelle å avstå fra å drive organisert idrett i hele tatt.

Monopolsituasjonen skiller idretten vesentlig fra de fleste andre institusjoner med selvdømmesordning. Det gjør at man må kunne stille seg kritisk til om den avtalen som er inngått mellom NIF og utøvere er balansert. Det blir langt på vei slik at NIF er den sterke part og utøve-

---

¹⁷⁶ Olympic charter s. 11 og 12, pkt.4

¹⁷⁷ International Shooting Sport Federation, ISSF News 2/2014, A new and revised world anti-doping code

¹⁷⁸ Jean-Paul Costa, Tidligere dommer og rettens president i EMD. Legal opinion regarding the draft 3.0 revision of the World Anti doping Code

¹⁷⁹ WADC, side 11, ”The Code”

ren den svake. Utøveren har heller ikke i realiteten noen egnet mulighet til øve innflytelse på den inngåtte avtalen.¹⁸⁰

Det ble også anført i forarbeidene, Prop.107L, som et argument for at idrettens sanksjoner ikke er straff, at idrettens regelverk ikke gjelder alle borgere:

”Utestengelse av idrettsutøvere for brudd på idrettens konkurranseregler retter seg dermed kun mot en særskilt gruppe med en spesiell status og er ikke en bestemmelse av generell karakter som gjelder alle borgere.”¹⁸¹

Departementets betegnelse og kategorisering i ”særskilt gruppe” og ”spesiell status” vil ved en normal språklig forståelse kunne oppfattes som å betegne en minoritetsgruppe på f.eks. noen få prosent. Faktum, som vi har sett ovenfor, er at det er ca. 2.2 millioner nordmenn som er medlem av NIF og som kan rammes av forbudet. Det vil dermed ikke være et like relevant argument i dette tilfelle som om det faktisk hadde omfattet det man med normal språklig forståelse assosierer med en typisk minoritetsgruppe. Riktignok er det nok slik at de som virkelig blir hardest rammet av en dopingdom er toppidrettsutøvere eller profesjonelle utøvere. Disse er for så vidt en minoritet og særskilt gruppe, men det kan ikke være kun disse departementet mener å beskrive da alle medlemmer av NIF berøres av lovendringen som forarbeidene behandler, dvs. kriminaliseringen av doping.

Om medvirkning og forsøk rammes av bestemmelsen, er av betydning for EMD i sin vurdering og det er tilfelle her. NIF-lov §12-3 (1) litra j) rammer medvirkning og lyder slik:

”j)medvirkning til regelbrudd, medvirkning til forsøk på regelbrudd og medvirkning til brudd på ilagt utelukkelse, jf. § 12-8 (10)”

§12-3 (2) omfatter forsøk og lyder slik:

”Forsøk på brudd på § 12-3 (1) b),e),g) og h) likestilles med fullbyrdet forgåelse.”

(henvisningen til 12-3 b) medfører at bestemmelsen omfatter bruk).

Dette skaper assosiasjoner mot det strafferettslige og vil tale for at bestemmelsen vil kunne anses som straff.

---

¹⁸⁰ Kjenner 2012, s. 399. Pkt.3.3

¹⁸¹ Prop. 107L (2012-2013) pkt. 3.3.4

I oppgavens pkt. 3.6.3 kom det fram at utelukkelse fra NIF som sanksjon mot bruk av doping er å forstå som tap av en rettighet, dvs. retten til å delta i konkurranser, organisert trening i idretten eller ha valgte tillitsverv. Dette er regulert i NIF § 12-8 (3). Det vil i den forbindelse være relevant å ta i betraktning noen av de beslutninger som er fattet i rettspraksis når det gjelder forskjellige typer rettighetstap som opprinnelig ikke har vært ansett som straff etter nasjonal rett, men som etter behandling i Høyesterett er blitt ansett som straff etter EMK.

Som nevnt er det foreløpig ikke rettspraksis verken i norsk rett eller EMD, utover den nevnte Okeke-dommen. Sveitsisk høyesterett behandlet imidlertid i 1993 en sak der hovedsøksmålet gjaldt CAS sin legitimitet som en uavhengig domstol, noe som for øvrig senere førte til endringer i forholdet mellom CAS og IOC. For denne oppgaven er det fra dommen av større interesse at også spørsmålet om idrettens dopingregler kunne anses som strafferettslige ble behandlet. Sveitsiske Høyesterett falt ned på at dette ikke var straff etter EMK begrunnet i at det gjaldt et sivilt forhold. Spørsmålet om staten likevel har et ansvar på grunn av at de har delegert statlige forpliktelser eller et ansvar som øverst myndighet for at alle borgere ble dog ikke drøftet i denne saken.¹⁸²

Det har også vært en annen aktuell rettsak, mot den verdenskjente sprinteren Katrin Krabbe, ved en byretten i München i 2002 som gjaldt doping og anklage for det samme forholdet. Retten slo fast at Krabbe ble straffeforfulgt to ganger for samme forhold av idrettens organer. Hun ble for dette tilkjent millionerstatning på ca. fire millioner kroner (378.850 engelske pund) av domstolen i München. Retten konkluderte med at når Krabbe var utelukket først av friidrettsforbundet og senere av det internasjonale friidrettsforbundet, IAAF, så var hun straffet to ganger for samme forhold av idretten. Dommen behandler imidlertid ikke spørsmålet om utelukkelse fra idretten er straff i forhold til EMK. Det kan dermed trekkes ut av dommen at idretten ikke kan forfølge eller sanksjonere to ganger for samme forhold tilsvarende regelen om negativ rettskraft i straffesystemet. Dommen, som riktignok er en underrettsavgjørelse, gir likevel et visst grunnlag for å anta at doping kan bli ansett som straff når retten både konkluderer klart med at det foreligger dobbelt forfølgning og tilkjenner en relativt stor erstatning for forholdet.¹⁸³

I norsk rett er rettighetstap som kjent straff etter straffelovens § 29, men det er også et vilkår for at rettighetstap kan idømmes som straff at det også er idømt minst ett års fengsel for handlingen. Fengselsstraff er ikke et alternativ i en dopingdom fra NIF og dette kan tale for at det dermed som ikke vil bli ansett som straff. Samtidig er det også slik at for eksempel i sak om

---

¹⁸² Sveitsisk Høyesterett, Gundel v. International Equestrian Federation, 15.3.1993

¹⁸³ Omtale av saken på BBC.co.uk, 30.4.2002, Krabbe receives IAAF settlement og NRK. No. 4.8.2009, Døpethet tok gull

inndragning av fisketillatelse (saken omtales nærmere i neste to avsnitt) som ble ansett være straff etter EMK av Høyesterett, ble de saksøkte kun bøtelagt for handlingen.

I Høyesterett er det blitt behandlet flere saker der spørsmålet om forvaltningssanksjoner med rettighetstap som i utgangspunktet ikke er ansett som straff etter norsk rett likevel har blitt ansett som straff etter EMK. I Rt. 2002 s. 1216 og Rt. 2003 s. 20 gjaldt inndragning av førerkort og det å miste retten til å kjøre motorvogn ansett som straff. Tilbaketrekning av tillatelse til fiske var oppe i Rt. 2006 s. 1498 og ble også vurdert som straff. Det samme gjaldt tap av rett til dagpenger ved arbeidsledighet, jf. Rt. 2003 s. 264. Samtidig er det andre forhold som f.eks. suspensjon av legelisens i Rt. 2004 s. 1343, trikkesnikking Rt. 2002 s.1007 og forsinkelsesgebyr etter regnskapsloven i Rt. 2005 1269 vurdert til ikke å være straff etter EMK.

Praksis går dermed i begge retninger uten at det foreligger en åpenbar begrunnelse forankret i handlingens karakter for hva som er straff etter EMK. Rettspraksis gir derfor ikke et grunnlag alene for å trekke direkte slutninger om hvor i landskapet utelukkelse fra idretten vil havne. Det kan på den ene siden argumenteres med at utelukkelse fra å drive idrett for utøvere som har idrett som sitt yrke vil kunne sammenlignes med for eksempel suspensjon av legelisens og dermed at dopingreglene ikke er straff. På den andre side kan det argumenteres for at suspensjon av en aktiv idrettsutøver er like inngripende som å miste tillatelse til å fiske for en yrkesfisker og at dermed at straff vil være det mest rimelige resultatet. Ut i fra eksemplene i rettspraksis synes det avgjørende vurderingskriteriet å være om tapet av rettigheten har et overveiende pønalt formål. For eksempel er saken om tap av legelisens som ikke ble ansett som straff, ikke først og fremst pønalt, men en vurdering av om personens egnethet til å være lege.¹⁸⁴ Dette taler i så fall for at utestengelse fra idretten, som klart har et pønalt preg, er å anse som straff.

Det er heller ikke slik at et pønalt formål i seg selv er et avgjørende krav. For eksempel er det lagt til grunn i Høyesterettspraksis at det er ansett som straff når et barn plasseres i institusjon pga. adferd som fører til kriminalitet uten at det foreligger et pønalt formål fordi kriminell lavalder ikke er oppfylt.¹⁸⁵

Det må påpekes at de saker som er nevnt over gjelder rettighetstap besluttet av statlige organer. Som drøftet under kriteriet om nasjonal klassifikasjon, er det noe omtvistet om det kan sies å ligge en statlige forpliktelse til grunn for NIF-sanksjonering.

---

¹⁸⁴ Skoghøy, Svensk Juristtidning 2013, De nordiske domstolene og Den europeiske menneskerettskonvensjon, pkt. 3.2.3

¹⁸⁵ Rt. 2003 s. 1827

Likevel er det i EMD for eksempel i dommen *Albert and le Compte v. Belgium* avgjort at tap av yrke også blir beskyttet av konvensjonen selv om det gjelder sivile saker.¹⁸⁶ Det kan også vises til samme utfall i sak fra arbeidsretten, jf. *ARD-2001-357*, der det i tillegg til den aktuelle saken også trekkes frem to andre saker fra EMD med samme utfall.¹⁸⁷ I dommen fra arbeidsretten poengteres det:

*”Disse dommene gjelder avgjørelser som går ut på suspensjon av medlemskap i en organisasjon”*¹⁸⁸

Et moment av betydning for karakteristikken av handlingens karakter vil også være om det foreligger alternativer for den det sanksjoneres mot. En profesjonell idrettsutøver vil i de fleste idretter ikke ha en mulighet til å fortsette i tilsvarende yrke dersom det blir ilagt utelukkelse på fire år. En idrettskarriere er dessuten kort og fire år fravær fra organisert trening og konkurranse vil også ha den virkning at det vil ta tid etter utelukkelsen å komme tilbake til et nivå der dette vil gi inntekter som tidligere eller som utøveren kan leve av (mer om dette følger i neste punkt). For eksempel en advokat som mister sin advokatbevilgning kan denne som regel alternativt fortsette i stilling som jurist i privat eller offentlig virksomhet omgående og uten opphold.

6.6.4 Sanksjonens innhold og alvor

Som redegjort for under gjennomgangen av Engel-kriteriene, jf. punkt 5.4.1, er det en tendens i EMDs praksis at dette kriteriet ikke blir tillagt samme betydning som de to øvrige vilkårene. Flere av de samme momentene som gjør seg gjeldende i vurderingen av handlingens karakter brukes av EMD også ved denne vurderingen. Dette begrunnes med at om normens karakter er straffverdig eller av pønalt karakter, så veier dette tyngre for straff enn lengden eller størrelsen på straffen, dvs. straffens alvorlighetsgrad.

Det som er sentralt for EMD er også hvilke sanksjoner som etter bestemmelsen kunne vært ilagt og ikke hvilken reaksjon som er benyttet i den konkrete sak.¹⁸⁹ Det vil overført til dopingsaker være utestengelse i henholdsvis fire år eller livstid. Vi har tidligere sett at WADC maksimumsstraff for første overtredelse ble høynet fra to til fire år fra 1.januar 2015. Dette har betydning for vurdering i forhold til hva som anses som straff etter EMK. Ved tredje

---

¹⁸⁶ 7299/75 , 7496/76 *Albert and le Compte v. Belgium*, avsnitt nr. 9

¹⁸⁷ 8950/80 H v. Belgium, 6878/75 og 7238/75 *Le Compte, Van Leuven and De Meyere v. Belgium*

¹⁸⁸ *ARD-2001-357*

¹⁸⁹ Holmboe , Lov og rett, 04/2011 s. 6

gangs brudd på dopingbestemmelsene er det utelukkelse for livstid som er sanksjonen.¹⁹⁰ Det er klart at tap av rettigheter på livstid er svært inngripende og alvorlig. Det er kan være et argument for straff målt mot avgjørelser for annet rettighetstap som er nevnt over.

Dopingsanksjoner fra idrettens regelverk medfører ikke frihetsberøvelse, det kan tale for at det ikke er straff. Dette er likevel av mindre betydning for EMDs vurderingskriterier. Selv om sanksjonen skulle medført frihetsberøvelse og etter hovedregelen at EMD anså sanksjonen som straff, gjelder det altså ikke motsatt.¹⁹¹ EMD kan på andre grunnlag likevel komme til at forholdet bør bli ansett som straff.

For de som er profesjonelle utøvere vil sannsynligvis utestengelse i fire år eller lenger utelukkelse være svært inngripende og de idømmes som nevnt i realiteten ett yrkesforbud. I de fleste tilfeller, selv med minimumsrammen på fire år, vil det være usannsynlig å kunne komme tilbake til det nivået utøveren var på før utestengelse. Dette henger bl.a. sammen med at utestengelse også ofte innebærer for eksempel tap av sponsorinntekter eller offentlig idrettsstipender som gjør det umulig å opprettholde treningsnivået i utestengelsesperiode. I de fleste idretter er det også nødvendig å delta i konkurranser kontinuerlig og over flere år for å komme på et toppnivå og å hevde seg i nasjonal eller internasjonal elite i sin idrett. Samtidig er man normalt for gammel til å hevde seg når man har passert midten av trettiårene. Får man dermed en dopingdom i slutten av tyveårene vil karrieren trolig i praksis være over med dette.

---

¹⁹⁰ NIF-lov 12-15 (2)

¹⁹¹ Rui, 2009 s. 689

7 Konklusjon

Vi har sett at i en dopingsak med en eventuelt etterfølgende straffesak vil vilkåret om rettssubjekt og samme forhold normalt være uproblematisk. At det foreligger en endelig avgjørelse og at pågår en forfølgning etter at endelig avgjørelse forelå vil måtte være tilfelle ellers vil det ikke foreligge dobbeltforfølgning etter EMK.

Det avgjørende spørsmålet blir derfor om idrettens sanksjoner vil bli vurdert som straff (criminal charge) av EMD. Det er altså straffevurderingen og Engel-kriteriene som normalt vil være avgjørende for spørsmålet. Når vilkårene er alternative eller det kan legges til grunn en helhetsvurdering, vil de skjerpede sanksjonene i nye WADC sammen med den sterke statlige tilknytningen styrke en begrunnelse for at det utgjør straff etter EMK.

Den nasjonale klassifiseringen er ikke avgjørende for EMD. Det er imidlertid mange bindinger og føringer fra stat til idrett eller gjensidig mellom de som parter. Det er etablert statlige forpliktelser for å bekjempe doping og disse forpliktelsene gjennomføres utvilsomt gjennom idrettens organer med støtte fra staten.

Handlingens karakter blir av idretten selv karakterisert som straff og det uttalte formålet fra idretten med sanksjonene har i større grad blitt å virke preventiv for å få bukt med dopingproblemet. Vi har også sett at idrettens sanksjonssystem også har mange likhetstrekk og er utformet i stor grad i samsvar med det strafferettslige og straffeprosessuelle lovverk. Språklig skapes det også assosiasjoner for å forstå idrettens sanksjoner som straff. Alvorsgraden i sanksjonene har også økt som følge av nye WADC. Dette gjør sanksjonene i større grad inngripende og effekten av dette blir at det oppfattes som mer identisk med straff.

Det er dermed ikke usannsynlig og en reell mulighet for, at EMD vil falle ned på at EMK kommer til anvendelse og dermed vil etterfølgende straffeforfølgning etter legemiddeloven 24a utgjøre dobbeltstraff. Det er således en usikkerhet knyttet til å forfølge sakene først av idrettens organer og deretter via påtalemyndighetene. Begrunnelsen for en fremtidig ny saksbehandlingrutine ved forfølging av dopingsaker bør derfor bli den samme som for tilleggsskatt og slik Riksadvokatene uttalte seg i RA 2009 -187:

”Som angitt ovenfor, finner riksadvokaten og Skattedirektoratet det ikke forsvarlig å basere en ny rutine på at domstolene vil komme til at ordinær tilleggsskatt ikke lenger vil bli bedømt som straff i konvensjonens forstand.”¹⁹²

Konklusjonen er derfor at det bør innføres tilsvarende nye rutiner for idrettens organer i likhet med hva Riksadvokaten har bestemt i brev om nye retningslinjer for ordinær tilleggsskatt i 2009.¹⁹³

Det medfører at dopingbruk forfølges i ett spor i stedet for to som i dag. Alternativt er det likevel åpning for å forfølge i to spor dersom dette skjer som lovlig parallelfølgning, dvs. med tilstrekkelig nærhet i tid og saklighet.

Når det gjelder hvilken sanksjonsform som skal velges, basert på hvor alvorlig et forhold er, så vil det trolig være ønskelig for idrettens organer å velge sanksjoner etter NIFs lov i stedet for straff etter legemiddeloven 24a. Dette henger sammen med at idretten vil ønske å fjerne brukere av doping fra idretten. Strafferammen for overtredelse av legemiddeloven § 24a er relativ lav med en maksimum strafferamme på 6 måneder. For jukse makere i idretten vil sannsynligvis en frihetsstraff på maksimal seks måneder fremstå som adskillig mindre avskrekkende enn utestengelse fra idretten i fire år. Utestengelsen fra den organiserte idretten fremstår derfor som en mer adekvat sanksjon enn frihetsstraff for å oppnå både en individual- og allmennpreventiv effekt. Idretten står imidlertid fritt til å velge spor ved en slik ordning, men må ta et tidlig standpunkt til hvordan forholdet skal forfølges. Riksadvokaten skrev i sitt brev om nye retningslinjer for nye saker:

”Ligningsforvaltningen vurderer på selvstendig grunnlag om overtredelsen er så alvorlig at den skal politianmeldes. Hvis anmeldelse velges, ilegges ikke tilleggsskatt. Hvis tilleggsskatt ilegges, anmeldes ikke saken.”¹⁹⁴

Denne konklusjon er dermed også i tråd med Skoghøys uttalelse ved saker om brudd på forvaltningslovgivningen:

”Det forhold at straffebegrepet i protokoll 7 artikkel 4 skal avgjøres på grunnlag av ”Engel-kriteriene”, og at det er tilstrekkelig for at forbudet mot gjentatt straffefølgning skal komme til anvendelse, at det dreier seg om samme faktiske handling, har ført til at myndigheter

---

¹⁹² RA-2009 -187

¹⁹³ RA-2009 -187

¹⁹⁴ RA-2009 -187

som skal håndheve brudd på forvaltningslovgivning, tidlig må velge hvilket spor saken skal følges etter."¹⁹⁵

---

¹⁹⁵ Skoghøy, Svensk juristtidning 2013, De nordiske domstolene og Den europeiske menneskerettskonvensjon, s. 415

8 Litteraturliste

8.1 Konvensjoner/traktater/grenseoverskridende samarbeidsavtaler

EMK Den europeiske menneskerettighetskonvensjon, Roma. November 1950.

P7 Tilleggsprotokoll nr. 7 til den europeiske menneskerettighetskonvensjonen, Strasbourg, 22. November 1984.

Wienkonvensjonen Wien-konvensjonen om traktatretten, Wien, 23. Mai 1969.

Anti Doping Convention Council of Europe, 1989

Charter of the United Nations (FN- Pakten), De forente nasjoner folk, 1946 (se også FN-sambandet nedenfor)

Internasjonal Convention against doping in sport. UNESCO, 2005.

Erklæring om de Nordiske regjeringers samarbeide på idrettsområdet, 2003.

Verdenskonferansen i København "København-deklarasjonen" 2003

Annet:

Olympic Charter Revidert 8.12.2014. Tilgjengelig på:
http://www.olympic.org/Documents/olympic_charter_en.pdf

8.2 Lover/forskrifter/administrative retningslinjer

Lover:

Legemiddeloven 4. Des. Nr. 132, 1992.

Menneskerettsloven 21.mai. Nr. 30, 1999.

NIF- loven 8.mai Nr.1. 2011

Straffeloven. 22.mai. Nr. 10, 1902.

Forskrifter:

Forskrift 14.februar 2013 nr.199, Narkotikaforskriften.

Forskrift 30. april 1993 nr 318, Dopingforskriften

Administrative retningslinjer:

RA-2009-187 Retningslinjer Statsadvokat, nye retningslinjer om dobbeltstraff

8.3 Forarbeider

Prop 107 L (2012-2013) Endringer i legemiddeloven. Utvidet forbud mot dopingmidler med mer.

Innst. 315.L (2012-2013) Endringer i legemiddeloven. Utvidet forbud mot dopingmidler

Lovvedtak 76 (2012-2013) Endringer i legemiddeloven. Utvidet forbud mot dopingmidler

NOU 1990:30 Straffereaksjoner i tilknytning til doping.

NOU 2003:15 Fra bot til bedring - Et mer nyansert og effektivt sanksjonssystem med mindre bruk av straff.

Ot.prp. nr 46 (1991-1992) Om lov om endring i straffeloven (straffetiltak mot doping)

Ot.prp. nr 8 (1998-1999) Om lov om endring i straffeloven og straffeprosessloven mv.

Ot.prp. nr 22 (2008-2009) Om lov om endring i straffeloven

SOU 2011:10 Antidoping Sverige – En ny väg för arbetet mot doping. Tilgjengelig på:
<http://www.regeringen.se/sb/d/108/a/160081>

8.4 Dommer

Høyesterett:

Rt. 2001 s. 85

Rt. 2002 s. 557

Rt. 2002 s.1007

Rt. 2002 s.1216

Rt. 2003 s. 20

Rt. 2003 s. 264

Rt. 2003 s.1827

Rt. 2004 s.1343

Rt. 2006 s.1498

Rt. 2010 s. 72

Rt. 2010 s.1121

Rt. 2012 s.1051

Rt. 2012 s.1228

Arbeidsretten:

ARD-2001-357

Idrettens domsorganer:

NIFA-2000-3

RG-2000-1401 (200-2000)

NIFD-2001-9-2

NIFD-2013-2

EMD:

7299/75 , 7496/76	Albert and le Compte v. Belgium
12547/86	Bendenoun v. France
52207/99	Bankovic and others v. Belgia and others
41604/11	Boman v. Finland
5370/50	Engel and others v. Nederland

4451/70,	Golder v .The United Kingdom
8950/80	H v. Belgium
758/11	Häkkä v. Finland
13596/02	Isaksen v. Norway
9697/82,	Johnson and Others v. Irland
73053/01	Jussila v. Finland
53753/12	Kiiveri v. Finland
7238/75, 6878/75	Le Compte, Van Leuven and De Meyere v. Belgium
7356/10	Lucky dev v. Sweden
11143/04	Mjelde v Norway
12555/03	Muller v. Austria
50178/99	Nikitin v. Russia
73661/01	Nilsson v. Sweden
2346/02	Pretty v. United Kingdom
17039/13	Rinas v. Finland
60619/00	Rosenquist v. Sweden
31982/96	R.T v. Switzerland
44298/02	Synnelius and Edsbergs taxi AB v. Sweden
12277/04	Storbråten v Norway
10519/83	Salabiaku v France
5856/72	Tyrer v. United Kingdom.
9322/81	X v. Netherlands
14939/03	Zolotukhin v. Russia
53197/13	Österlund v Finland
8544/79	Öztürk v. Germany

Annet:

Sveitsisk Høyesterett, Gundel v. International Equestrian Federation, 15.3.1993.

8.5 Bøker

Aall, Jørgen

Rettsstat og menneskerettigheter, 3. utgave, Fagbokforlaget. 2011, 2. Opplag 2013.

Andenæs, Johs.

Alminnelig strafferett, 5.utgave ved Magnus Matningdal, Universitetsforlaget. 2004, 5. Opplag 2010.

Kjenner, Gunnar-Martin

Idrett og Jus, 4,utgave, Universitetsforlaget 2012.

Mathiesen,Thomas

Retten i samfunnet, Pax forlag 2005, opplag 2011.

Rui, Jon Petter

Forbudet mot gjentatt straffeforfølgning. Universitetsforlaget 2009.

Van Dijk, Pieter Fried van Hooft, Arjen van Rijn and Leo Zwaak

Theory and Practice of the European Convention on Human Rights 4th ed, 4 utgave, 2006.

8.6 Artikler og nettdokumenter

Kategorisert i norske og internasjonale.

Norske:

Antidoping Norge

Dopinglisten. Tilgjengelig på: <http://www.antidoping.no/medisinsk-info/dopinglisten/>

Dopingmidler-/metoder. Tilgjengelig på: <http://www.antidoping.no/medisinsk-info/dopingmidler-metoder/epo-og-bloddoping/>

Dopingens historie. Tilgjengelig på: <http://www.antidoping.no/medisinsk-info/hva-er-doping/dopingens-historie/>

Legemiddelsøk. Tilgjengelig på: <http://www.antidoping.no/medisinsk-info/legemiddelsok/>

Medisinsk fritak. Tilgjengelig på: <http://www.antidoping.no/medisinsk-info/medisinsk-fritak-tue/>

Nytt regelverk. Tilgjengelig på: <http://www.antidoping.no/regler/ny-regelverk-fra-1-1-15/>

Omtale om WADA. Tilgjengelig på: <http://www.antidoping.no/om-antidoping%20norge/internasjonalt/wada/>

Rettsikkerhet. Tilgjengelig på:
<http://www.antidoping.no/dopingkontroll/dopingsak/rettssikkerhet/>

Elgesem, Frode

Tolking av EMK – Menneskerettsdomstolens metode. Lov og rett 0405/2003, Tilgjengelig på: http://www.idunn.no/lor/2003/0405/tolking_av_emk_-_menneskerettsdomstolens_metode_1

FN- Sambandet

Oversatt versjon av FN-pakten. Tilgjengelig på:
<http://www.fn.no/Bibliotek/Avtaler/FN-pakten/FN-pakten>

Holmboe, Morten og Jahre, Hans-Petter

Dobbelstraff er ikke enkelt, Lov og Rett 2011, s 191-212. Tilgjengelig på:
<https://lovdata.no/pro/#document/JUS/jahre-hp-2011-01?searchResultContext=5438>

NHI.no

Basert på Nordens mest brukte oppslagsverk for leger og helsepersonell (Norsk Elektronisk Legehåndbok). <http://nhi.no/forside/> Anabole steroider. Tilgjengelig på:
<http://nhi.no/trening/doping/anabole-steroider-38995.html>

NIFs nettsider - www.idrett.no

Antidoping. Tilgjengelig på
<http://www.idrett.no/tema/antidoping/Sider/Antidoping.aspx>

NIF-utvalg, vedtak nr. 158. Tiltaksplan mot doping i norsk idrett. Anbefalingsbrev, 29.11.2013. Tilgjengelig på: http://www.idrett.no/tema/innspill/Documents/IDRETT-659056-v1-Tiltaksplan_mot_doping_i_idretten_-_endelig.pdf

NIF – idrettsstyret, Protokoll 26. Og 27.6.2014, sak 260,
<http://www.idrett.no/omnif/idrettsstyret/Documents/IDRETT%20-%20698413%20-%20IS-m%C3%B8te%2037%20Protokoll.pdf>

NIF – Lovutvalg, Protokoll 15.9.2010, sak 24/10. Tilgjengelig på:
http://www.idrett.no/tema/lover/Documents/IDRETT-416294-v1-Lovutvalget_Protokoll_15_09_2010.pdf

NIFs historie. Tilgjengelig på
<http://www.idrett.no/omnif/historikk/Sider/Historikk.aspx>

Om oss. Tilgjengelig på: <http://www.idrett.no/omnif/Sider/forside.aspx>

Norsk legemiddelhåndbok

Foreningen for utgivelse av Norsk legemiddelhåndbok. Tilgjengelig på:
<http://legemiddelhandboka.no/Generelle/158785?expand=1>

G14 Doping. Tilgjengelig på <http://m.legemiddelhandboka.no/Generelle/158785>

NRK.no

Dagsrevyen 21, den 14.1.2015 , Jf. 26 minutter ut i sending, uttalelse A. Besseberg om dopingstraff. Tilgjengelig på : <http://tv.nrk.no/serie/dagsrevyen-21/NNFA21011415/14-01-2015>

Dopet skjønnhet tok gull. Artikkel den 4.8.2009. Tilgjengelig på
<http://www.nrk.no/sport/dopet-skjoennhet-tok-gull-1.6719012>

Per Angell Berntsen

Artikkel om Okeke-dommen med uttalelse fra førsteamanuensis Svein Slettan
<http://www.dagbladet.no/sport/1999/09/23/178057.html>

Regjeringen.no

Høringssider for forbud mot bruk av doping. Tilgjengelig på:
<https://www.regjeringen.no/nb/dokumenter/horing--forslag-om-forbud-mot-bruk-av-do/id686793/>

Høringssvar advokatforeningen. Tilgjengelig på:
<https://www.regjeringen.no/contentassets/d93dbe43ffff4cfdada66cd5118eb8c0/advokatforeningen.pdf>

Internasjonalt samarbeide. Tilgjengelig på:
https://www.regjeringen.no/nb/tema/kultur-idrett-og-frivillighet/innsiktsartikler/idrett/Redaksjonell-artikkel-Internasjonalt-idrettssamarbeid/id764906/?regj_oss=10

Ti fakta om Europarådet. Tilgjengelig på:
<https://www.regjeringen.no/nb/tema/utenrikssaker/menneskerettigheter/innsikt/europaradet1/fakta/id578548/>

26 millioner til Antidoping Norge i 2014. Tilgjengelig på:
<https://www.regjeringen.no/nb/aktuelt/26-millioner-kroner-til-antidoping-norge/id747852/>

Skoghøy, Jens Edvin A

Forbudet mot gjentatt straffeforfølgning i den europeiske menneskerettskonvensjonen protokoll 7 art. 4. Tidsskrift for rettsvitenskap, 2003, Universitetsforlaget. Tilgjengelig på: <https://lovdata.no/pro/#document/JUS/skoghoy-je-2003-01?searchResultContext=6255>

Strandbakken, Asbjørn

Ne bis in idem, Lov og rett 2002 s. 355-391. Tilgjengelig på:
<https://lovdata.no/pro/#document/JUS/rui-jp-2010-03?searchResultContext=5648>

Skoghøy, Jens Edvin A

Menneskerettsdomstolens straffebegrep, Lov og Rett 2007 s. 193 - 194. Tilgjengelig på: <https://lovdata.no/pro/#document/JUS/skoghoy-je-2007-01?searchResultContext=5561>

Skoghøy, Jens Edvin A

De nordiske domstolene og Den europeiske menneskerettskonvensjon, Svensk Juristtidning 2013. Tilgjengelig på: <http://svjt.se/svjt/2013/399>

Skoghøy, Jens Edvin A

Dynamisk tolkning i internasjonale domstoler som fenomen, problem og effektivitetsgaranti., Lov og rett 2011 s. 511-530. Tilgjengelig på:
<https://lovdata.no/pro/#document/JUS/skoghoey-je-2011-04?searchResultContext=901>

Store norske leksikon

Doping historikk. Tilgjengelig på: <https://snl.no/doping/historikk>

Sentralstimulerende midler. Tilgjengelig på:
https://sml.snl.no/sentralstimulerende_midler

Sanksjon. Tilgjengelig på: <https://snl.no/sanksjon>

Internasjonale:

BBC Sport

Krabbe receives IAAF settlement. Omtale fra den 30.4.2002. Tilgjengelig på:
<http://news.bbc.co.uk/sport2/hi/athletics/1960281.stm>

Court of Arbitration for sport

Tilgjengelig på: <http://www.tas-cas.org/en/index.html>

European Court of human rights

Europeiske menneskerettsdomstol. <http://www.echr.coe.int/Pages/home.aspx?p=home>

Internasjonale Shooting Sport Federation

Tilgjengelig på: <http://www.issf-sports.org/>

ISSF News 2/2014, A new and revised world anti-doping code. Oversiktlig gjennomgang av de vesentligste endringer i WADC 2015. Tilgjengelig på:
<http://www.joc.or.jp/english/aboutjoc/antidoping01.html>

Japanese Olympic Committee

A history of doping. Tilgjengelig på:
<http://www.joc.or.jp/english/aboutjoc/antidoping01.html>

Jean-Paul Costa

Legal opinion regarding the draft 3.0 revision of the World Anti doping Code. Tilgjengelig for nedlasting: <https://www.wada-ama.org/en/resources/legal/legal-opinion-on-the-draft-2015-world-anti-doping-code>

MNT, Medicalnewstoday.com

Doping Is Now A Public Health Issue, Not Just A sporting One. 24.september 2012.
Tilgjengelig på: <http://www.medicalnewstoday.com/articles/250625.php>

National Institute on Drug Abuse

What are anabolic Steroids. Tilgjengelig på: <http://www.drugabuse.gov/>

UNESCO

Hjemmeside til organisasjonen tilgjengelig på: <http://unesco.no/>

United for human rights - Verdenserklæringen om menneskerettigheter

Introduksjonside. Tilgjengelig på: <http://www.humanrights.com/no/what-are-human-rights/universal-declaration-of-human-rights.html>

Offisielt dokument - erklæringen. Tilgjengelig på:
<http://www.humanrights.com/no/what-are-human-rights/universal-declaration-of-human-rights/articles-01-10.html>

World Anti-doping Agency

Tilgjengelig på: <https://www.wada-ama.org/en/>

Nyheter. Madagascar becomes 177th country to ratify UNESCO Anti-Doping Convention. Tilgjengelig på: <https://www.wada-ama.org/en/media/news/2014-11/madagascar-becomes-177th-country-to-ratify-unesco-anti-doping-convention>

World Anti Doping Code

Tilgjengelig på: <https://wada-main-prod.s3.amazonaws.com/resources/files/wada-2015-world-anti-doping-code.pdf>

Technische Universität München

Harmonising the knowledge about biomedical side effects og doping. Tilgjengelig på: <http://www.doping-prevention.sp.tum.de/doping-in-general/history-of-doping.html>